

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **109**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

1

SIJEČANJ
2017

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski
planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
http://www.hps.hr

Uredništvo

E-mail adresa
za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotičeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
Ivan Hapač
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

h t t p : / / w w w . h p s . h r

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom elektroničke ili redovne pošte. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati u digitalnom formatu (elektroničkom poštom, na CD-u ili DVD-u, u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade teksta. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Godišnja pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

7 Hrvatski planinarski savez u 2016. godini

15 Zavižan - mjesto gdje sve počinje i završava

19 Planinarsko-umjetnički doživljaj na Čićariji

32 Prije 45 godina hrvatska zastava prvi put na Himalaji

Sadržaj

Članci

- 4** **Godišnje nagrade HPS-a**
- 7** **Hrvatski planinarski savez u 2016. godini**
Darko Berljak
- 15** **Zavižan, mjesto gdje sve počinje i završava**
Nada Banović
- 19** **Planinarsko-umjetnički doživljaj na Čićariji**
Boris Pecigoš
- 26** **Pješčani sat**
Bruno Čipić
- 28** **U pravo vrijeme na pravom mjestu**
Marko Novak
- 32** **Prije 45 godina hrvatska zastava prvi put na Himalaji i što je bilo poslije**
Željko Poljak
- 39** **Predsjedavanje i planinarsko prigovaranje**
Predrag Livak
- 41** **Najmlađi »transverzalac« u Hrvatskoj**
Dominik Turk
- Rubrike**
- 43** **In memoriam:** Bernard Margitić,
Davor Šupak
- 45** **Speleologija:** 5. Europski speleološki kongres
- 45** **Nova izdanja:** Turistička karta Parka prirode »Žumberak-Samoborsko gorje«

Tema broja

Hrvatski planinarski savez u 2016. godini

Naslovnica

Zima na Papuku,
foto: Nada Banović

46 **Vijesti:** U Pazinu održana svečana sjednica najstarije sportske udruge u Istri, Osječki pješački put – put bajkovite ljepote slavonske metropole, Otvorena dionica Europskog pješačkog puta E-12 kroz Sloveniju

49 **Priznanja HPS-a u 2016.**

51 **Kalendar akcija**

Godišnje nagrade HPS-a

Na 8. sjednici Izvršnog odbora HPS-a 14. studenoga 2016. pod točkom 3. dnevnog reda jednoglasno je donesena odluka o priznanjima najboljim udrugama, akcijama i pojedincima HPS-a u 2016. godini, u dvanaest kategorija

Najbolja planinarska udruga: **HPD Kapela iz Zagreba** u 2016. organizirao je sportsko-penjačku školu i formirao sportsko-penjački odsjek, uspješno organizirao redovnu opću planinarsku školu, izdaje društveni časopis, redovito i kvalitetno skrbi o dvije kuće na Bijelim stijenama i o Kapelskom planinarskom putu, ima primjeren angažman mladih u svim strukturama društva, organizirao je uspješno inozemni pohod s uspon na Kazbek u Gruziji te organizira kvalitetne izlete koje vode školovani vodiči.

Najbolji društveni rad u planinarskoj udruzi: **Igor i Ivana Eterović (PD Opatija)** bili su angažirani u vođenju društva, upravljanju Opatijskom planinarskom obilaznicom, uređenju planinarske kuće na Poklonu, vođenju male planinarske škole, organiziranju javnih predavanja, aktivni u radu Istarskog planinarskog saveza te suradnji s lokalnom zajednicom (Gradom Opatija i PP Učka) te u mnogim drugim aktivnostima.

Najbolje organizirana akcija: **18. Vincekov pohod u organizaciji PD-a »Bundek«, Mursko Središće.** Dugačke kolone na startu obećavale se mnoštvo sudionika, ali nitko se nije mogao nadati da će ukupan broj sudionika jednog planinarskog pohoda premašiti tri tisuće - točnije bilo je 3262 sudionika, od toga oko 600 djece. Na pohodu su sudjelovali članovi 60-ak planinarskih i 10-ak ostalih udruga iz Hrvatske i iz inozemstva. Predivno vrijeme bilo je idealno za šetnju po brežuljcima od toplica Sv. Martina do Murskog Središća.

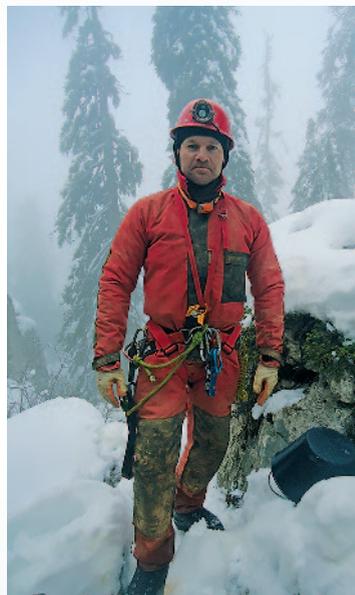

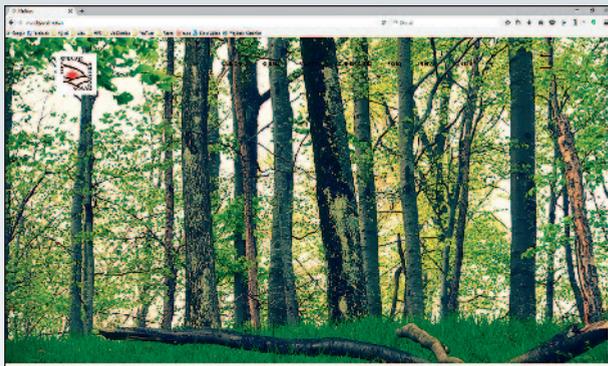
Najbolji dužnosnik u HPS-u: **Jadranka Čoklica, dopredsjednica HPS-a**, posebno se istaknula angažiranošću u raznovrsnim planinarskim akcijama te predstavljanjem HPS-a na brojnim akcijama u Hrvatskoj i u inozemstvu, o čemu redovito izvješćuje na sjednicama tijela Saveza i u »Hrvatskom planinaru«.

Najveći uspjeh u HPS-u u 2016.: **Borna Čujić, prvak svijeta u sportskom penjanju, u disciplini »boulder«**. Mladi sportski penjač pobjeđivao je na mnogim natjecanjima u Hrvatskoj, zauzimao visoke plasmane i na onima međunarodnima, a ove je jeseni krenuo na svoje posljednje juniorsko natjecanje – na Svjetsko juniorsko prvenstvo u sportskom penjanju u kineski grad Guangzho na kojem se okupilo više stotina natjecatelja iz preko 50 država. Prošao je sve naporne kvalifikacije, plasirao se u finale, što je već bio velik uspjeh, a onda je iznenadio sve favorite i osvojio zlatnu medalju.

Najbolji rad s mladima: **PD »Zanatlija«, Osijek** aktivno i primjerno razvija i vodi planinarsku grupu mladih »Dumina«, koja je odličan primjer da se vrhunski planinarski rezultati mogu postići i u sredini koja je prilično udaljena od planina. Nagrada u istoj kategoriji također je dodijeljena i **HPD-u »Mosor«, Split** koje je posljednjih godina, a naročito u 2016. intenziviralo rad sa mladim uzrasnim kategorijama. U društvu se kontinuirano organiziraju Škole za planinarski pomladak, a nakon njih, stalno se organiziraju izleti na obližnja planinarska odredišta. U društvu djeluje i Planinarska sekcija »Prirodoslovci« koju čine učenici Prirodoslovno-tehničke škole u Splitu.

Najveći doprinos planinarskoj publicistici: **Stjepan Dubac, urednik Velebitena, godišnjaka PDS »Velebit«**. PDS »Velebit« već pola stoljeća izdaje svoj časopis u formi godišnjaka i već se došlo do 51. broja. Ove godine teško da se to može nazvati godišnjakom, jer je to knjiga od gotovo 200 stranica u kojima su opisane sve raznovrsne aktivnosti tog društva. Trebalo je mnogo zalaganja da bi se od više desetaka autora prikupili ti vrijedni materijali i uredili za tisak.

PAKLENICA
Nacionalni park
National Park

Najbolja web stranica: **www.hpd-strmac.hr** - web stranica **HPD-a Strmac iz Nove Gradiške**. Ovo malo planinarsko društvo ima vrlo preglednu, sadržajnu, solidno ažuriranu i dizajnerski originalnu web stranicu.

Najbolji planinarski objekt: **planinarska kuća »Josip Pasarić« na Ivanšćici** posljednjih 20 godina bila je otvorena svaki vikend i na sve blagdane. U 2016. izuzetno je bila posjećena, a kako prošle, tako je i ove godine obnovljena u nizu radnih akcija kako bi se u njoj, ali i okolišu planinari što bolje osjećali. Ugostiteljske usluge prilagođene planinarima obavlja registrirani ugostitelj, ali svaki planinar može u prostoru tog objekta konzumirati i svoju hranu i piće.

Najbolji upravljač planinarskog objekta: **PD Željezničar iz Gospića** koje uspješno upravlja s tri planinarske kuće, a uz dvije – Kuginu i Vilu Velebita, ove je godine dovršilo uređenje jedne od najvažnijih na cijelom Velebitu koja je godinama nedostajala – onu na Visočici.

Najbolji domaćin/domar: **dežurni članovi u planinarskoj kući »Promina« - PD Promina, Drniš**. Planinarska kuća na Promini je omiljeno odredište mnogih planinara i izletnika, a u njoj se redovito održavaju višednevni tečajevi vodiča i HGSS-a te razni skupovi. To sve ne bi bilo moguće da se o tome izuzetno ne brinu njegovi domaćini iz PD-a »Drniš«

Najbolji vanjski suradnik: **Javna ustanova NP Paklenica**. HPS surađuje s mnogim pravnim osobama i ustanovama, no s JU NP Paklenica ima već višedesetljetnu kontinuiranu suradnju koja je posebno u 2016. bila vrlo raznovrsna i kvalitetna, od potpore planinarskim i penjačkim aktivnostima, u suorganizaciji raznih događaja na prostoru nacionalnog parka do angažmana u uspostavljanju planinarske obilaznice »Vila Velebita«.

Hrvatski planinarski savez u 2016. godini

Darko Berljak, glavni tajnik HPS-a

U našoj krovnoj planinarskoj udruzi već duže vrijeme bilježimo porast broja udruženih članica te smo 2016. godinu zaključili s njih 346. Usporedivši sadašnje stanje sa stanjem prije deset godina, taj stalni interes učlanjenja u HPS vidljiv je iz podatka da se od tadašnjih 237, broj članica povećao za više od 45% u tom razdoblju. Danas imamo 294 planinarskih društava i klubova, 13 županijskih i gradskih planinarskih saveza, isto toliko je stanica vodiča te Hrvatsku gorsku službu spašavanja i njezinih 25 stanica.

Tijekom 2016. godine u Savezu su registrirana nova planinarska društva i klubovi iz Vrgorca, Varaždina, Pule, Donje Bistre, Splita (2), Gospića, Rijeke, Zagvozda, Sinja, Makarske, Sv. Ivana Zelina, Osijeka te stanica planinarskih vodiča iz Dubrovnika. Posljednjih nekoliko godina, iako je rastao broj članica HPS-a, broj izdanih članskih markica kretao se oko 30.000, međutim u 2016.

godini došlo je i do izrazitog porasta tog broja za više od 10%, pa ih je podignuto 33.109, od toga 18.628 seniorskih, 8357 za umirovljenike i 6128 markica za mladež, gdje je to povećanje bilo najizrazitije. U nizu društava došlo je znatnog porasta broja članova, a HPD »Zagreb-Matici« koje je godinama jedina imala više od tisuću članova (ove godine čak 1930), pridružili su se HPD »Mosor« sa 1031 i HPD »MIV« sa 1200 članova.

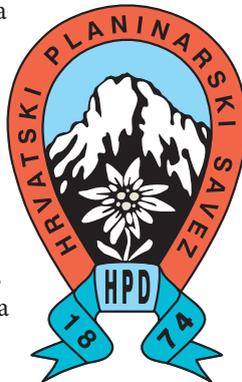
Prema planu i programu usvojenom na Skupštini HPS-a izvedene su mnogobrojne akcije u zemlji i inozemstvu - od organizacije velikih izleta, pohoda, susreta, škola, tečajeva, radionica, seminara, natjecanja, ekspedicija, tematskih konferencija, obilježavanja obljetnica i proslava do ostalih događanja u svim našim statutarno propisanim djelatnostima.

Od saveznih akcija treba istaknuti one koje se redovno održavaju svake godine, a neke od njih imaju i višedesetljetnu tradiciju. Uz terensku podršku Stanice planinarskih vodiča Šibenik, HPD-a »Sinjal 1831« iz Kijeva te osiguranje Stanice HGSS-a Šibenik 28. svibnja 2016. uspješno je izveden pohod na Dinaru (1831 m), najviši vrh Hrvatske. Dok mnogi europski narodi svoje najviše vrhove cijene i populariziraju

daleko šire od konteksta planinarenja, u Hrvatskoj o najvišem vrhu zemlje i njegovoj promociji vlastitim sredstvima i volonterskim angažmanom brine samo HPS, što očuvanje ovog tradicionalnog pohoda čini još većim uspjehom i stalnom obvezom hrvatskih planinara. Na pohodu je sudjelovalo više od 300 planinara iz 38 planinarskih društava iz Hrvatske i 5 iz BiH.

Na Velikom Alanu (Sjeverni Velebit) od 19. do 24. lipnja provedena je Mala planinarska škola, na kojoj je sudjelovalo tridesetak djece, članova planinarskih društava od 9 do 12 godina starosti. Škola je kao i one prethodnih godina bila vrlo uspješna, a jedan od rezultata te vrste savezne edukacije nesumnjivo je bio i poticaj da se sve više organiziraju planinarske škole za najmlađe i u mnogim našim članicama.

Surganizacija i domaćinstvo manifestacije Dani hrvatskih planinara ove godine pripali su PD-u »Psunj« iz Pakraca, na prostoru kod planinarskog doma »Omanovac«. Tijekom tri dana, od 24. do 26. lipnja, okupilo se 600 planinara iz 61 planinarskog društva iz Hrvatske, a inozemni karakter okupljanju hrvatskih planinara na obroncima Psunja dali su predstavnici četiri planinarska društva iz BiH. Na Danima hrvatskih planinara 2016., domaćini su obilježili i završetak 20-godišnje obnove planinarskog doma »Omanovac« i

održali završni čin proslave 120. obljetnice organiziranog planinarstva u Slavoniji.

Osim navedenog, na razini Saveza u 2016. godini započeta su dva projekta. Prema prihvaćenom idejnom rješenju, troškovniku i planiranim fazama radova, HPS je krenuo u potpunu obnovu skloništa u Šugarskoj dulibi čime će taj objekt biti prikladno uklopljen u okoliš te imati interijer isti kao »Rossijevo sklonište« i sklonište »Ždrilo«. Uz autora projekta i arhitekta I. Juretića i članove PD-a »Naftaplin« Zagreb, upravljača tog objekta, započeti su obimni radovi na kojima su sudjelovali planinari iz Rijeke, Samobora i Zagreba. U proljeće 2017., kada vremenski uvjeti dopuste helikoptersku dopremu već sastavljenih dijelova, sklonište će se biti dovršeno i otvoreno za korištenje.

Tijekom 2016. godine započeta je i projektna suradnja HPS-a s nacionalnim planinarskim savezima iz Italije, Češke, Slovačke, Slovenije i Mađarske »Penjanje za sve« - promocija planinarstva i penjanja kao sporta/aktivnosti za sve s 80-postotnim učešćem fonda Europske unije »Erasmus +« ukupnog iznosa 604.565 eura, od kojih će HPS za tu aktivnost koristiti 80.842 eura. Projekt se nastavlja u 2017. kada će Savez biti domaćin Tjednu planinarstva i penjanja u Paklenici, na kojem se uz naše, očekuje stotinjak sudionika iz navedenih pet država.

Cijene članskih markica već su petnaest godina iste, a tako će ostati i u 2017. godini. Prihod od markica koristi se u cijelosti za osiguranje u slučaju nesreće u planini za svakog našeg člana, za obnovu planinarskih objekata te za rad i akcije u 13 stručnih djelatnosti na kojima je sudjelovalo gotovo 2000 članova naših planinarskih društava i klubova. Članskom su se markicom osim navedenog, ostvarivale povlastice od 50% popusta u cijeni noćenja u planinarskim domovima i kućama u Hrvatskoj, Sloveniji i dijelu BiH, popusti u nekim trgovinama planinarske opreme, cijenama ulaznica u nacionalne parkove Paklenica, Risnjak i Sjeverni Velebit te kupnji planinarske literature u sjedištu HPS-a.

Rad tijela HPS-a obavljao se na sjednicama Izvršnog i Nadzornog odbora, Suda časti te Skupštini Saveza. Izvršni odbor na svojih sedam sjednica provodio je odluke Skupštine, na temelju proračuna odlučivao o materijalno-finan-cijskim poslovima, koordinirao rad komisija te

raspravljao o pedesetak glavnih točaka dnevnog reda i šezdesetak podtočaka. Sve sjednice Izvršnog odbora imale su kvorum, a Nadzorni odbor, odnosno njegovi članovi, bili su nazočni na svim sjednicama.

U Zagrebu je 2. travnja održana 27. Skupština HPS-a. Na njoj je sudjelovalo 129 predstavnika planinarskih udruga članica HPS-a. Uz statutarne određene teme zasjedanja tog najvišeg tijela Saveza, raspravljeno je i usvojeno programsko izvješće o radu HPS-a u 2015, izvješća Nadzornog odbora i Suda časti te financijsko izvješće za 2015. godinu, raspravljen je i usvojen prijedlog proračuna komisija za 2016. godinu i financijski plan za 2017. godinu. Prihvaćeno je 19 pravilnika komisija i ostalih djelatnosti u Savezu, a preostalih 5 predloženih pravilnika usvojit će se na sljedećem zasjedanju tog tijela.

HPS ima redovne kontakte s ustanovama izvan Saveza. Suraduje se s pojedinim ministarstvima, njihovim odjelima i dužnosnicima, županijskim i gradskim upravama te drugim ustanovama oko pitanja povezanih s našom djelatnošću. Najintenzivniji su bili s Ministarstvom turizma, a s Ministarstvom zaštite okoliša i prirode radilo se na godišnjim dopuštenjima za edukativne aktivnosti i istraživanja u speleološkim objektima. Započeti su dogovori oko nekih tema (Dinara, E-putovi, planinarska turistička ponuda) s Hrvatskom turističkom zajednicom. Suradivalo se s Državnim hidrometeorološkim zavodom, posebno kod priprema radova na planinarskom domu Zavižan, a nastavljeni su stalni kontakti sa svim javnim ustanovama za upravljanje nacionalnim parkovima (Sjeverni Velebit, Risnjak i Paklenica) i parkovima prirode (Medvednica, Papuk, Žumberak-Samoborsko gorje, Biokovo, Papuk, Učka i Velebit) u planinarskim područjima. Naš predstavnik sudjelovao je u radu sjednica Skupština Hrvatskog olimpijskog odbora i Odbora neolimpijskih sportova, a krajem 2016. odlukom Skupštine HOO-a naš Savez ušao je u Odbor olimpijskih sportova. Hrvatski olimpijski odbor financirao je veći dio troškova inozemnih natjecanja za naše natjecateljske sportove, platio je sve naše članarine (oko 9000 eura) u međunarodnim udrugama (UIAA, IFSC, ECSC), kao i plaće naših zaposlenika.

Na međunarodnom planu, u Brixenu u talijanskom Južnom Tirolu od 12. do 16. listopada

2016. sudjelovalo se na Općoj skupštini UIAA. To najveće godišnje svjetsko okupljanje predstavnika nacionalnih planinarskih saveza i drugih udruženih članica, događalo se istovremeno s poznatim i prestižnim festivalom International Mountain summit (IMS), a organizirano je u suradnji Alpenverein Südtirol (AVS) i Club Alpino Italiano (CAI). Nazočilo je više od stotinu predstavnika sa svih kontinenata, a oni iz Europe posebno su raspravljali o osnivanju EUMA – europske asocijacije planinarskih saveza čija se osnivačka skupština očekuje u proljeće 2017. godine.

Sastanak Balkanske planinarske unije (BMU) održan je od 27. do 29. svibnja u Vršcu (Srbija), uz nazočnost naših i ostalih devet nacionalnih planinarskih saveza učlanjenih u tu uniju. Poseban gost bio je predsjednik UIAA Frits Vrijlandt, a raspravljalo se o temama i djelatnostima koje povezuju te saveze.

Osim u projektu »Erasmus +«, HPS surađuje s nekoliko nacionalnih planinarskih saveza u okruženju (Club Alpino Italiano, PS BiH, Srbije, Makedonije i Crne Gore), a najintenzivnija je ona s Planinskom zvezom Slovenije (PZS). U Starigradu Paklenici 11. i 12. ožujka održan je redovni godišnji sastanak najviših dužnosnika PZS-a i HPS-a te su i dalje odličnim ocijenjeni postignuti rezultati suradnje u nizu aktivnosti dogovorenih prijašnjih godina. Uz porast prodaje planinarske literature na HPS-u, čiji je nakladnik PZS i obrnuto, održano je i nekoliko zajedničkih sastanaka srodnih stručnih komisija oba saveza te sudjelovanje na raznim akcijama (škole, tečajevi, logori, sportska natjecanja, treninzi i pripreme) u svojstvu aktivnih sudionika ili promatrača. Na pojedinim planinarskim događajima u obje zemlje kao gosti redovno su sudjelovali visoki dužnosnici oba saveza. Već više puta u raznim međunarodnim prigodama, dužnosnici Planinske zveze Slovenije istaknuli su da u njihovoj intenzivnoj suradnji s drugim nacionalnim planinarskim savezima, najbolja i najobuhvatnija je ona s Hrvatskim planinarskim savezom.

U toj suradnji treba spomenuti i dvije nove, ali vrlo značajne aktivnosti. Na Pokljuki su predstavnici HPS-a sudjelovali na Međunarodnom natjecanju u planinarskoj orijentaciji, a u Bavšici na tečaju za »mladinske vodnike«, koji je namjenjen mlađoj populaciji koja aktivno želi raditi u svojim matičnim planinarskim društvima s mladima i djecom.

U natjecateljskim sportovima (sportsko penjanje i ledno penjanje) nastupale su juniorske i seniorske reprezentacije na međunarodnim prvenstvima, na svjetskom prvenstvu, svjetskim kupovima i drugim natjecanjima. Uoči Olimpijskih igara u Rio de Janeiru, Međunarodni olimpijski odbor donio je odluku da se u program ljetnih igara od 2020. godine uključi pet novih sportova, između kojih i sportsko penjanje. Uz tu lijepu vijest, krajem godine došla je još ljepša, a to je da HPS po prvi puta ima i nekog svjetskog prvaka, jer je Borna Čuić na Svjetskom prvenstvu u Kini osvojio zlatnu medalju u disciplini »boulder«. Posebno veseli činjenica da u sportskom penjanju mlađe dobne kategorije postižu sve bolje rezultate i sve se češće plasiraju u finalna natjecanja, što daje nadu i za njihove buduće uspjehe u seniorskoj konkurenciji. Više desetaka natjecatelja i natjecateljica uključeno je u kategorizaciju hrvatskih sportaša, a stalno je i financiranje naših sportaša mlađih dobnih kategorija putem razvojnih programa HOO-a.

Odnosi s novinskim i elektronskim medijima ostvarivali su se povodom održavanja pojedinih akcija te gostovanjima u raznim emisijama, koje su u cijelosti ili nekim dijelovima imali priloge o planinarstvu. Članci o našim djelatnostima objavljuvani su u Večernjem, Jutarnjem i Novom listu, Slobodnoj Dalmaciji, u mnogim lokalnim novinama i raznim časopisima, ali i u vijestima, reportažama i emisijama na nacionalnim i lokalnim TV postajama te na mnogobrojnim internet-skim portalima i web stranicama. Na programu TV Aljazeera u serijalu Vrhovi Balkana, prikazane su dvije epizode o hrvatskim planinama (Velebit i Gorski Kotar), a u pripremi je i emisija o Dinari. Na završnom izletu Male planinarske škole na Alanu, polaznike je pratila ekipa HRT-a te je o školi izvješteno u njenim informativnim emisijama.

Kontakti s našim registriranim članicama (346) obavljani su od strane zaposlenika Saveza i članova tijela HPS-a nizom susreta na terenu, putem prijama stranaka u Uredu HPS-a u Kožarčevoj 22, telefonskim razgovorima, dopisivanjem e-poštom, objavama u časopisu »Hrvatski planinar« i preko službenih dopisa upućenih na naša društva i klubove oko aktualnih tema, objašnjenja pojedinih pitanja, obavijestima o akcijama i prijedlozima za bolju suradnju. U 2016. godini predstavnici HPS-a bili su na više od stotinu

Svečana Novogodišnja sjednica HPS-a 19. prosinca 2016.

dogadaja - od osnivačkih i redovnih skupština do raznih proslava i ostalih akcija koje su organizirala planinarska društva, županijski i gradski savezi, stručne komisije, ali i druge ustanove u Hrvatskoj.

Godišnji prihod prema pokazateljima sredinom prosinca bit će u okviru donesenog na Skupštini HPS, u iznosu od dva milijuna kuna, te će s istom vrijednošću biti uravnotežena i rashodovna strana proračuna. Od prihoda članskog materijala namiruju se isključivo namjenski rashodi (uplaćeno se u cijelosti vraća onima koji su to i uplatili kroz osiguranje u slučaju nezgode i stručni rad 13 komisija HPS-a, u kojem sudjeluju članovi naših planinarskih društava i klubova). Putem vrlo dobre prodaje naše planinarske literature u inozemstvu, Savez ostvaruje i devizne prihode.

Ured HPS-a sa svoja tri profesionalna djelatnika obavljao je sve zadaće i poslove, a u dogovoru s dužnosnicima Saveza i pročelnicima komisija, ponekad i one koje oni nisu bili u mogućnosti odmah riješiti. Ured HPS-a je članstvu, ali i ostalim zainteresiranim iz zemlje, a sve više i iz inozemstva, pružao obavijesti o našim planinama, planinarstvu i logistici pojedinih tura, pomaže u

rezervaciji smještaja i slično, brinuo o pretplati i financijskim poslovima izdavanja našeg časopisa, kontaktirao s raznim ustanovama i pravnim osobama izvan HPS-a, mnogobrojnim udruženim članicama u vezi članskog materijala i ostalih pitanja naše organizacije, surađivao s komisijama HPS-a te vodio uspješno vlastito poslovanje kroz planiranje, nabavku i prodaju planinarske literature, ugovaranja najamnina, sponzorstva i donacija.

Časopis »Hrvatski planinar« izlazio je redovno, s ažurnim vođenjem evidencije pretplatnika. Ne povećavajući cijenu pretplate časopis već petu godinu za redom ima povećan broj stranica, odnosno svi brojevi imaju format nekadašnjeg dvobroja. Naklada se kreće ovisno o dijelu godine oko 1500 primjeraka, uz određeni broj besplatnih i primjerka za razmjenu. Troškovi izdavanja časopisa uravnoteženi su s prikupljenim pretplatama i prodajom oglasnog prostora.

Jedinstvenost Hrvatskog planinarskog saveza prema ostalim nacionalnim planinarskim savezima u svijetu, ogleda se u našim mnogobrojnim raznovrsnim djelatnostima koje se ostvaruju u 13 komisija. Ukupno su u zemlji i inozemstvu prema

programskim zahtjevima temeljenim na proračunu HPS-a izvele preko 300 akcija, ekspedicija, pohoda, susreta, škola, tečajeva, seminara, vježbi, predavanja, radionica i natjecanja na kojima godišnje sudjeluje veliki broj naših članova. Znatno dio članstva svoj boravak u planinskoj prirodi ne provodi samo zbog osobnih rekreativnih i sportskih potreba, već ga volonterskim angažiranjem osmišljava i provodi kao stručnu i širu društveno korisnu djelatnost.

Planinarski putovi. Održana su dva tečaja za markaciste (na Malačkoj i u Zagrebu) za planinare iz tri županije, koje je uspješno završilo 89 polaznika iz 34 planinarska društva, a za čiju je obuku korišteno novo izdanje priručnika za markaciste »Planinarski putovi«, organizirana je jedna GNSS (GPS) radionica, a nastavilo se i s edukacijom instruktora. Održana su četiri sastanka na terenu s predstavnicima planinarskih društava, županijskim planinarskim savezima, stanicama vodiča, HGSS-om, parkovima prirode i nacionalnim parkovima, Hrvatskim šumama i lokalnim turističkim zajednicama. S kartografijom HGSS-a, razmjenjivani su podaci za izradu novih karata ili revidiranje postojećih. U sklopu stalne suradnje s Komisijom za planinske poti PZS-a sudjelovalo se na tečaju za markaciste, na Danu markacista Slovenije, na pojedinim tehničkim akcijama u Julijskim Alpama te je održano i nekoliko sastanaka. Članovi Komisije i suradnici redovito snimaju stanje na putovima te održavaju stalne kontakte s predstavnicima planinarskih društava - održavateljima putova na njihovom području. Podatci o promjenama unose se u Registar. Povjerenici za pojedina područja u kontaktu su s predlagateljima novih planinarskih puteva i obilaznica. Razmatraju se prispjeli prijedlozi te daju upute i sugestije. Redovito se obrađuju prispjeli popunjeni dnevnic Hrvatske planinarske obilaznice (HPO) i dnevnic Velebitskog planinarskog puta (VPP). Veliko je zanimanje članstva za godišnju podjelu najviših, visokih i posebnih priznanja Hrvatske planinarske obilaznice i za tu svečanost već neko vrijeme prostor u HPS-u nije dovoljan, pa se podjela obavlja u većoj dvorani u Zagrebu. Prema iskazanim potrebama napravljeno je pet žigova za HPO i tiskane su iskaznice za markaciste. Komisija se u 2016. sastala šest puta, ali uz one neposredno nazočne na sastancima putem

video linka sudjeluju i svi ostali članovi koji nisu u mogućnosti fizički prisustvovati.

Planinarski objekti. Početkom travnja raspisan je natječaj za dodjelu novčanih sredstava za obnovu, održavanje i izgradnju planinarskih objekata kojima upravljaju naše članice te je po njegovom zaključenju odobreno ukupno 159.060,69 kn za planinarske domove Klek, Zamost i Lapjak te kuće Žbevnica, Kameni svati, Frbežari, Lojzekov izvor, Kurin i Vila Velebita te skloništa Skorpovac, Jakob Mihelčić, Vlaški grad, Bitorajka i Ratkovo sklonište. Osim navedenog, utrošeno je 39.021,00 kn za obnovu pročelja i poboljšanja toplinske izolacije na planinarskom domu »Zavižan«, a ostale troškove obnove snosio je Državni hidrometeorološki zavod, te 150.201,83 kn za nabavku i montažu dijelova građevinskih elemenata za sklonište na Šugarskoj dulibi. Izrađivane su i isporučene prema potrebama plave natpisne ploče za planinarske objekte. Ažurirani su podaci po dojavama o planinarskim objektima u digitalnoj bazi Komisije i na webu HPS-a. Kroz nekoliko tjedana očekuje se namjenska donacija za dovršenje izgradnje kuće na Vlaškom gradu od jedne tvrtke HPS-u u iznosu od 200.000,00 kn, pa će u razdoblju manjem od godinu dana biti angažirano preko pola milijuna kuna za naše planinarske objekte.

Promidžba i izdavačka djelatnost. Zahvaljujući preglednoj organizaciji obilja korisnih podataka, sadržaje na webu HPS-a velik broj članova i drugih zainteresiranih korisnika koristi za planiranje izleta, edukaciju i za primanje obavijesti o akcijama HPS-a i novostima u planinama. Softverskim rješenjima osigurana je svakodnevna ažurnost kalendara akcija HPS-a, popisa vodiča, popisa obilaznika HPO-a, popisa priznanja i popisa planinarskih kuća. Ove je godine na webu otvorena i podstranica za EU projekt »Penjanje za sve« na kojem se izvješćivalo o konceptu projekta i aktualnostima iz njegove provedbe. Za potrebe školovanja markacista tiskano je novo, izmijenjeno i dopunjeno te modernije opremljeno izdanje priručnika »Planinarski putovi«. Sa ciljem osnaživanja rada s djecom i mladima velik trud je uložen u pripremu i izdavanje Dječjeg planinarskog dnevnika. Dnevnik sadrži prostor za zapise s izleta te

didaktički priređene planinarske zabavne zadatke, igre i kviz, a u prilogu je zabavna i edukativna igra »Idemo na izlet«. U stvaranju Dječjeg planinarskog dnevnika sudjelovalo desetak učitelja i pedagoga, vodiči s iskustvom u planinarskom radu s djecom, a važan doprinos dala su i sama djeca. Dnevnik je dobio najviše ocjene recenzenata s Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Tiskane su dvije edukativne brošure za potrebe Komisije za speleologiju HPS-a i jedna promotivna brošura povodom 60. obljetnice djelovanja te komisije. Komisija za promidžbu i izdavaštvo aktivno je doprinijela u redakturi i lekturi tekstova za opsežni speleološki udžbenik koji priprema PDS Velebit. U suizdavaštvu PDS Velebit, Stanice planinarskih vodiča Zagreb, JU Nacionalni park Paklenica i HPS-a tiskan je atraktivan dnevnik planinarske obilaznice Planinske satnije Velebit po južnom Velebitu, kojim se njeguje uspomena na ratni put te specijalne postrojbe Glavnog stožera HV-a u čijem su sastavu bili alpinisti, speleolozi i gorski spašavatelji, svi odreda i članovi naših planinarskih društava. Brošura »XXVII. Skupština HPS-a« od 80 stranica priređena je i tiskana uoči Skupštine održane u travnju 2016. godine. Zidni kalendar za 2017. godinu tiskan je u velikoj nakladi, kao i proteklih godina. Za potrebe promidžbe HPS-a tiskan je atraktivni plakat »Dani hrvatskih planinara«, letci i pozivnice za razne skupove i drugo. Komisija je pomagala i planinarskim udrugama u pripremi njihovih izdanja.

Speleologija. Tijekom godine u sastav aktivnih članica Komisije primljene su četiri nove te sada djeluje njih 24 (speleoloških klubova i odsjeka). Najvažnije aktivnosti članica bile su usmjerene na edukaciju novih članova. Tako je kroz osam speleoloških škola (SO HPD Željezničar, SO HPK Sv. Mihovil, SO PDS Velebit, SO PD Imber, Speleo 8, SU Međimurje, SU Kraševski zviri i SO PD Profunda) prošlo ukupno 58 polaznika, koji su položili ispit i tako stekli naziv »speleolog pripravnik«. Održani su speleološki ispiti na kojima je naziv »speleolog« steklo devet članova, a jedan je položio ispit za instruktora speleologije. Od stručnih i edukacijskih seminara održani su seminari o organizaciji rada Komisije i speleoloških udruga s 25 polaznika te seminar o opremanju speleoloških objekata, s 40 sudionika. Aktivnost

članica Komisije usmjerena je na istraživanja novih i monitoring otprije poznatih speleoloških objekata. Najvažnije istraživačke akcije u 2016. koje su provodile članice su: speleološki logor Komisije u jami Stara škola na Biokovu, ekspedicija Sjeverni Velebit (Slovačka jama i 18 novih speleoloških objekata), speleološki logor „Crnopac 2016“, istraživanja na Srednjem Velebitu i istraživanja jamskog sustava Kita Gaćešina - Draženova puhaljka. U Karlovcu je održan šesti po redu Speleo Film Festival sa stotinjak i Skup speleologa Hrvatske s oko 200 sudionika, te je svečano obilježena 60. obljetnica Komisije, a na izbornoj Skupštini KS HPS izabrano je novo vodstvo za naredno četverogodišnje godišnje razdoblje. Tim povodom tiskana je promotivna brošura o radu Komisije za speleologiju i otvorena tematska izložba povodom obljetnice koja se sastoji od 20 panoa koji će u sljedećoj godini obići veći dio Hrvatske.

Alpinizam. Održano je treće Hrvatsko-slovensko otvoreno prvenstvo u lednom penjanju u Češnjici (Slovenija), Ravnoj gori i Zagrebu. Hrvatska reprezentacija sudjelovala je u natjecanjima UIAA Svjetskog kupa u lednom penjanju u Cheongsongu (Južna Koreja), Saas Feeu (Švicarska) i Rabensteinu (Italija). Krajem veljače održan je zimski logor Komisije u Cogneu (Francuska) sa sedmero sudionika. Na BMC Međunarodnom zimskom susretu penjača u Škotskoj sudjelovala su dva naša predstavnika. U Paklenici je održan seminar i ispit za voditelje ljetne alpinističke škole te ispit za naziv »alpinist«, koji je položilo pet kandidata. Na ljetnom ženskom penjačkom skupu na Llanberis Passu u Walesu sudjelovala je naša predstavnica, a održan je i ljetni penjački logor u Ecrinsu (Francuska). Početkom listopada organiziran je tradicionalni alpinistički skup »Glavno da se klajmba« na Biokovu na kojem su, osim naših, sudjelovali i alpinisti iz drugih država. Međunarodna Dry Tooling radionica zbog lošeg vremena pod našim vodstvom održana je u Zagorju ob Savi u Sloveniji. Donesen je Pravilnik o instruktorima alpinizma te usvojeni uvjeti za pristupanje ispitu za naziv »instruktor alpinizma«. Komisija je aktualnosti iz rada redovito objavljivala na webu HPS-a te u »Hrvatskom planinaru«.

Vodiči. Organizirana su četiri tečaja za vodiče A standarda (Picelj, Promina, Platak, Kalnik) na kojima su ukupno sudjelovala 109 polaznika iz 42 planinarskog društva. Na poziv Planinarskog saveza Herceg-Bosne, u dva termina u PP Blidinje i na terenima podno Čabulje, vodiči instruktori HPS-a sudjelovali su u izvedbi tečaja za vodiče na ljetno planinarenje u organizaciji PS HB i Stanice planinarskih vodiča Mostar te na ispitu za vodiče na ljetno planinarenje. U Brinju je u travnju održana seminar za vodiče instruktore s 30 sudionika. U svibnju je na Mosoru održan ispit za vodiče A standarda i ispit za vodiče D standarda kojem je pristupilo 13 kandidata iz četiri stanice, u lipnju u Paklenici redovni ispit za C standard za dva kandidata, u srpnju na Kamenjaku ispit za A i za D standard za jednog te u listopada na Malačkoj za A standard za 10, u listopadu na Kalniku za 30 i u studenom na Poklonu za 10 kandidata. Već je prije navedeno sudjelovanje vodiča na tradicionalnom pohodu na Dinaru. U Brinju je početkom prosinca održan vodički instruktorski seminar na kojem su predstavljeni administrativni postupci povezani s tečajima i ispitima u Vodičkoj službi HPS-a i standardizacijska prezentacija vježbi prve pomoći, s naglaskom na ispravnom načinu asistiranja vodiča instruktora u izvebi vježbi prve pomoći. Komisija je održala dva sastanka u Zagrebu i Brinju, radilo se na izradi nacрта reforme školovanja u Vodičkoj službi HPS-a, a u 2016. godini priveden je kraju postupak akreditacije vodičkog standarda »vođenje na sportsko penjanje (jedna dužina)« te se očekuje potvrdni dokument nadležne UIAA komisije. Također je od mentora UIAA pregledan i segment »više dužina« te će u skoro vrijeme uslijediti njegov potvrdni posjet na tečaju u organizaciji Komisije.

Planinsko skijanje. Održan je drugi stupanj Škole turnog skijanja u Italiji, koji je uspješno završilo 6 polaznika. I dalje nema natjecatelja koji može ostvariti neki značajniji rezultat na svjetskom i europskom prvenstvu, pa se iz tih razloga na njih nije ni prijavljivalo. Komisija ulaže napore u osposobljavanje nove generacije skijaša koja bi se nakon treninga i priprema uključila u međunarodna natjecanja, ali i potiče organizaciju škola klasičnog turnog skijanja u nekim planinarskim društvima.

Sportsko penjanje. Pripreme hrvatske reprezentacije u sportskom penjanju održavane su redovito cijelu godinu, a uz voditelje i trenere na njima je bilo uključeno devet juniorskih i seniorskih reprezentativaca. Sudjelovalo se europskim juniorskim prvenstvima u Portugalu, Austriji i Njemačkoj u sve tri discipline, na nekima se ulazilo u finale (8 natjecatelja), a najveći uspjeh ne samo u 2016. već u povijesti sportskog penjanja u Hrvatskoj bilo je postignuće Borne Čujića koji je na Svjetskom juniorskom prvenstvu u Kini osvojio prvo mjesto. Na Europskim sveučilišnim igrama ovog ljeta u Zagrebu, osim u pripremi i organizaciji tog studentskog natjecanja, osvojena su dva treća i jedno šesto mjesto u disciplinama »boulder« i »brzinsko penjanje«. Na Prvenstvu Hrvatske u Splitu u disciplinama »težinsko« i »brzinsko penjanje« sudjelovalo je 76 natjecatelja, a u disciplini »boulder« njih čak 170. Tijekom 2016. održano je 14 sportsko-penjačkih škola. Redoviti treninzi održavaju se u većini sportsko-penjačkih klubova i odsjeka. Interes za sportskim penjanjem raste i premda se broj penjačkih dvorana i kapaciteta povećao, to još uvijek nije dovoljno za većinu klubova. Održan je ispit za instruktore sportskog penjanja dugih sportskih smjerova. Pristupilo se izradi programa školovanja za trenera i instruktora sportskog penjanja u Hrvatskoj olimpijskoj akademiji.

Školovanje. Komisija za školovanje bila je uključena u organizaciju Male planinarske škole na Velebitu. Prema poslanim planovima i programima, usklađenim s Pravilnikom opće planinarske škole u HPS-u, popisom instruktora, predavača i izvještajima o održanim planinarskim školama članica Saveza, Komisija je nakon njihovog završetka poslala organizatorima 1110 diploma HPS-a za poimenično navedene završene polaznike općih planinarskih škola. Društvima koja su, također prema programu organizirali Male planinarske škole poslano je 218 diploma. Osim njih, poslano je 240 diploma za polaznike specijalističkih škola (alpinizam, speleologija i sportsko penjanje), koje su usklađene s pravilnicima tih djelatnosti, što je u 2016. godini bilo ukupno 1568 odškolovanih članova u Savezu, većinom mlađe dobi.

Zaštita prirode. Članovi Komisije za zaštitu prirodu i suradnici održavali su predavanja vezanih za zaštitu prirode i zaštitu okoliša u školama i udrugama te po zahtjevu u planinarskim školama, gdje je promovirana važnost aktivnog sudjelovanja u očuvanju prirode. Obilježen je Svjetski dan čistih planina na Medvednici. Provodeći svoje promidžbene aktivnosti Komisija u suradnji s novinarima elektroničkih i tiskanih medija promovira akcije zaštite prirode, surađujući s drugim tijelima i udrugama, posebno na zaštiti šuma, podzemlja i očuvanju ruralnog života u planinskim područjima bez čijeg očuvanja nema ni održivog razvoja tih područja.

Priznanja. Na šest sjednica obrađeno je 120 zahtjeva pristiglih iz 19 planinarska društva, a na skupštinama naših članica i u drugim svečanim prilikama dodijeljena su sljedeća priznanja HPS-a: 9 plaketa, 9 zlatnih, 12 srebrnih i 61 brončanih znakova HPS-a.

Povijest planinarstva. Komisija prikuplja povijesnu građu i dalje upotpunjuje alpinističku zbirku u Zavičajnom muzeju u Ogulinu.

Statutarna, kadrovska i normativna djelatnost. Prema potrebi i primljenim zahtjevima, Komisija je pregledavala i davala mišljenja za ugovore, pravilnike, statute naših članica i druge dokumente za Ured HPS, komisije Saveza, Izvršni odbor i Skupštinu HPS-a.

Hrvatska gorska služba spašavanja. Služba je pravna osoba sa zakonski propisanom dvadesetjednogodnjom djelatnošću spašavanja i zaštite ljudskih života te nizom javnih ovlasti, a u 2016. uključena je u Zakon o sustavu civilne zaštite kao stalna operativna snaga Civilne zaštite. Hrvatska gorska služba spašavanja statutarno je zbog niza zajedničkih interesa čvrsto povezana sa Hrvatskim planinarskim savezom, čija je i članica kao i svih njenih 25 stanica. U HGSS-u djeluje preko 900 ljudi koje su obvezno članovi naših planinarskih društava, a kao pripadnici HGSS-a predstavljaju najškoloraniji, najstručniji i najspremniji dio članstva u HPS-u, s nizom međunarodnih licenci i diploma. U našim planinarskim društvima, na planinarskim školama te tečajevima stručnih komisija organizirana su

mnogobrojna predavanja o HGSS-u, opasnostima u planinama i postupanja u slučaju nesreće, kao i terenske vježbe u namjeri proširenja znanja i povećanja sigurnosti što većeg broja članova Saveza. Služba je osnovala niz ispostava, mnoge od njih i u planinarskim društvima, čija su sjedišta u blizini frekventnih planinarskih područja, te angažirala mnoštvo naših članova u statusu suradnika prema potrebi sudjeluju u nekim spašavateljskim akcijama, a posebno u potragama. U 2016. godini obavljeno je preko 900 intervencija i akcija spašavanja u svim neurbanim područjima u Hrvatskoj gdje se može učinkovito koristiti spašavateljska oprema, tehnika i iskustvo gorskog spašavanja. Uz redovnu djelatnost spašavanja i zbrinjavanja unesrećenih, održavanja vježbi, tečajeva, ispita za gorske spašavatelje i izgradnje infrastrukture, dežuralo se na skijalištima i u planinskim nacionalnim parkovima te na svim prije nabrojanim akcijama HPS-a. Služba ima vrlo visok status i opće uvažavanje u našem društvu.

Rad naših stručnih djelatnosti u 2016. godini opisan je u vrlo detaljnim izvješćima koje su komisije dostavile Uredu HPS-a i u ovom pregledu korišteni su samo njihovi sažetci, a tijekom godine provedeno je još niz drugih aktivnosti Saveza, njegovih tijela i dužnosnika koja nisu spomenuta. No, ocjena navedenih rezultata samo iz ovog opisa svrstava 2016. u niz uspješnih godina organiziranog hrvatskog planinarstva. Ostvarili smo mnogo vrijednih planinarskih postignuća na mnogobrojnim akcijama u zemlji i inozemstvu, u društvenom radu i suradnji unutar, ali i izvan našeg Saveza, financijsko poslovanje krovne udruge bilo je pozitivno, a zabilježili smo i najveći broj naših registriranih članica - osnovnih planinarskih udruga u kojima se provodi naša raznovrsna djelatnost. Ljubav prema hrvatskim planinama, tradicija, povezanost, prijateljstvo i izuzetno angažiranje svih koji daju svoj doprinos u organiziranom hrvatskom planinarstvu, sigurno će se nastaviti i u sljedećim godinama.

Svim dužnosnicima, pročelnicima i članovima komisija, zaposlenicima i suradnicima te planinarskim udrugama i svim planinarima u HPS-u zahvaljujemo na njihovom djelovanju u hrvatskim i inozemnim planinama, podzemnom svijetu i zalaganju u društvenom radu, čime su pridonijeli da je 2016. godina bila planinarski vrlo uspješna.

Zavižan, mjesto gdje sve počinje i završava

Nada Banović, Požega

Početak i kraj mojih planinarskih pohoda po Velebitu uvijek su na Zavižanu. Kad je riječ o planinarenju u Hrvatskoj, Velebit je najdraži izbor, a kad je Velebit u pitanju, onda najradije na izlet krećem sa Zavižana. Zašto? Do parkirališta u Zavižanskoj kotlini lako je doći automobilom, a izleti počinju na 1500 metara nadmorske visine pa odatle ništa nije teško ispenjati. Već na početku Zavižanske kotline poglede plijene lijepe livade, stijene, borovi i safirno modro nebo.

Zavižan nudi nebrojene planinarske mogućnosti. Ondje počinje najljepša planinarska obilaznica – Velebitki planinarski put, koja vodi sve do Paklenice. Nedaleko od Zavižana počinje i Premužićeva staza, za nas male planinare najdraža na svijetu. Sa Zavižana krenusmo 2007. nas 40-ero kolega, uposlenika Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje, od čega

četvero nas s planinarskim iskustvom. Opčinjeni Zavižanom, Premužićevom stazom i Rožanskim kukovima, već smo se podno Gromovače dogovorili da osnujemo vlastito planinarsko društvo. Na ručku u zavižanskom domu odluka s Gromovače samo je potvrđena. Dakle, nama planinarima iz HPD-a HZZO sve počinje na Zavižanu.

U planinarskom domu »Zavižan« dočekuje nas drago, dobro znano lice Ante Vukušića. Njega nikada nisam vidjela neraspoložena. Ondje si uvijek dobrodošao, uvijek je toplo, uvijek ima dovoljno hrane i pića, dobrih savjeta i preporuka kamo poći, kuda se vratiti, na što obratiti pozornost, što je najljepše, što snimiti. Ante je autor najljepših fotografija Velebita u svim godišnjim dobima koje sam ikad vidjela. Iako meteorološki motritelj na najvišoj meteorološkoj postaji u Hrvatskoj, prognozu nikad ne daje planinarima – i u pravu je.

Planinarski dom
Zavižan (1594 m)
pod vrhom
Vučjaka

Zavižanska kotlina ujutro

Još se i danas dobro sjećam kako smo prije sedam godina krenuli na obilazak prvog dijela VPP-a, od Zavižana do Baških Oštarija. Došli smo do Baških Oštarija autom i ostavili ga pred hotelom »Velebno«. Odatle su nas dečki iz »Hrvatskih šuma« odvezli do Zavižana. Već putom do Štirovače magla je bila gusta, a na Zavižanu se nije vidio ni prst

Jezera

pred nosom. Cijelo poslijepodne i večer nas četvero razgovarali smo s Antom, naklapali, pitali što će sutradan biti s vremenom. Ništa nam nije rekao. Otišli smo spavati, ali san nije dolazio na oči. Željeli smo četiri dana hodati planinom, očekuje nas noćenje u kontejneru na Ograđenici, a vani je katastrofa od vremena – zima, magla, vlaga, bura, užas. Odjednom Mato vikne: »Hej, zvijezde su na nebu!« Poskakali smo iz kreveta, sjatili se oko prozora i stvarno ugledali prekrasno zvjezdano nebo. Tada više nismo mogli zaspati od radosti!

Ujutro u 6 sati pošli smo na put. Ante nas je pratio do Botaničkog vrta. Nebo plavo, nigdje oblaka. Pitam ga zašto nam nije htio reći da će vrijeme biti lijepo, a on se samo nasmiješio i rekao: »Kakvi ljudi – tako vrime.« Prešli smo početkom listopada za četiri dana prvi dio VPP-a po najljepšem mogućem vremenu, uživali u prizorima najljepše rane jeseni na Velebitu, nahranili dušu ljepotom koja se ne zaboravlja. Popeli smo se na

Gromovaču, Crikvenu, Seravski vrh, Zečjak, Budakovo brdo, Bačić kuk i Visibabu. Bio je to najljepši velebit-ski izlet, jedan od onih koji ću pamtili do vijeka.

Najdraže mi je sa Zavižana otići na Premužićevu stazu, jer je najljepša, najdojmljivija, najraznolikija. Ne znam koliko sam je puta prešla od Zavižana do Rossijeve skloništa, ali cijelu samo dvaput. Ne mogu reći gdje mi je ljepša, u Rožanskim kukovima, na livadama prije ili iza Alana, na primorskom kršu, pod Ograđenicom, u debelom hladu stoljetnog Skorpovca, na krševitim pašnjacima podno Bačić kose, na Dabarskoj kosi ili na Stupačinovu, lijepom i širokom kraškom polju gdje i završava. Prvi put ideš zbog sebe, poslije vodiš druge, nove ljude, i tako sve ponavljaš na svoju i njihovu radost. Brdo ocjenjujem prema ljepoti vidika što se s njega pruža. Svim vrhovima na koje se polazi sa Zavižana dajem peticu.

Napose Malom Rajincu i Zavižanskom Pivčevcu. Vidik s vrha na Jezera, savršene planinske livade, divota je koja se ne može opisati. Kako je lijepo gledati more i otoke sa Zavižanske kose ili s Gromovače, tako je divno promatrati Jezera s Rajinca ili Pivčevca. Petica svakako ide i Vučjaku i Zavižanskoj kosi, Gromovači, Balinovcu, Velikom Zavižanu i južno od njih – Crikveni, Krajačevu kuku, Seravskom vrhu, Alančiću. Svako od spomenutih brda divno je, a vidici sve jedan ljepši od drugoga. Ne broje se usponi i ne ide se zbog žiga, već zbog užitka, svaki novi uspon nova je radost, drugo godišnje doba. Mijenjaju se godišnja doba i boje, a radost je uvijek samo veća. Svaki je ponovni uspon još ljepši od prijašnjega.

Treba svakako spomenuti Rossijevo sklonište na Premužićevoj stazi, koje je nedavno jako lijepo obnovljeno. Tamo je uvijek idealan trenutak za dug odmor, užitak druženja s planinarima iz

Premužićeva staza - najljepša planinarska staza u Hrvatskoj

NADA BANOVIC

Magla u Modrić
dolcu i stijena
Balinovca

raznih krajeva, kojih tamo uvijek bude. Tu je veličanstveni Pasarićev kuk na koji se uspeš da bi sve vidio bolje, da bi mahnuo onima koji su ostali ispod njega, da bi uživao u pogledu na more, na Jerkovića dolac, na kamene galerije koje sve okružuju.

Uza Zavižan i Velebit vezana su velika imena. Da nije bilo Ivana Krajača, pravnika, političara i planinara, te Ante Premužića, šumarskog inženjera i planinara, ne bi bilo ni zavižanskog doma, ni prekrasne uzdužne velebitske staze. Svoj su doprinos poznavanju Velebita dali i prirodoslovci, istraživači i planinari Ljudevit Rossi, Josip Pasarić, Vjekoslav Novotny, Dragutin Hirc, Josip Schlosser. Dakle, i povijesni podaci kažu da se odavde uvijek polazilo na istraživanja Velebita.

Bilo je Zavižana i po ružnom vremenu; dvije smo godine početkom listopada dolazili gore, imali velike planove, a zatekli kišu, buru, maglu. Sjedili bismo čitav dan u domu, neki bi kartali, neki čitali, neki spavali, iščekivalo se poboljšanje vremena koje nije došlo i tek bi nedjeljom na povratku u Krasno uspjeli vidjeti nebo. Jednom smo otišli samo do vrha Zavižanske kose, a magla je

bila takva da se nije vidjelo ni metar pred sobom. Sreća je što smo dobro poznavali Zavižansku kotlinu i znali se vratiti.

Da bi se Zavižan uistinu doživjelo u punini, treba mu kojiput doći i bez auta. Najljepše je poći iz Klade i ići preko Babrovače. Svatko će reći da je to teško, jest – ali i najljepše! Uvijek je najljepše i najteže do vrha doći od mora. Zavižanu se može prići i iz Krasna, preko Nadžak bila i Jezera, što je također naporno, ali savršeno lijepo. Treba kojiput doći i s Alana, Velikog Lubenovca, s Oltara, to je uvijek zanimljivo. Ili primorskom rutom – također izvrsno.

Treba mu u pohode doći i po lošem vremenu i po snijegu, i kad je lijep i kad je surov, upoznati ga u svim uvjetima. Kad ga dobro upoznaš, onda je za lijepa vremena i nebo i more sa Zavižana mnogo ljepše i mnogo modrije. Tek tada znaš istinski cijeniti pravi doživljaj njegove ljepote. A onda, kad ga upoznaš sa svih strana, tada smiješ malo i improvizirati, pa za dušu skrenuti s puta tamo gdje je još ljepše, odakle se pružaju novi vidici, gdje nema gužve, gdje slušaš tišinu i gledaš ljepotu, gdje se duša puni samo mirom i radošću.

Planinarsko-umjetnički doživljaj na Čićariji

Spoj planinskih ljepota i umjetnosti u formi *land arta*

Boris Pecigoš, Rijeka

U srpnju 2016. otvorena je prva *land art* staza u Hrvatskoj – *Land art* staza Stražica – Sapaćica. Nalazi se na području Parka prirode Učka, točnije na južnim obroncima Čićarije oko litica Stražice i livada Sapaćice. Duga je 6,5 km, a započinje u neposrednoj blizini planinarskog doma Poklon, na istoimenom prijevoju koji razdvaja Učku od Čićarije. Kružnom stazom prolazi se kroz lijepe šume i preko livada, te putem izbija na čak četiri vidikovca, s divnim vidicima na Istru. Na mjestima gdje biste to najmanje očekivali – u prirodi – naići ćete na umjetnička djela u formama *land arta* i *rock arta*.

Da odmah pojasnimo: pojam *land art* označava umjetničke radove nastale u prirodi i od prirodnih materijala, a *rock art* oslikane stijene. *Land art* je u današnje vrijeme vrlo raznolika umjetnička forma. Radovi se izvode u prirodi od materijala nađenih na licu mjesta (kamena, šljunka, zemlje, trupaca, grana, lišća, snijega, vode...). Katkad se unose i umjetni materijali. Oslikavanje stijena ekološkim bojama, što je slučaj s nekim radovima na ovoj stazi, naziva se *rock art*. *Land art* radovi postavljeni su na otvorenom i namjerno smješteni dalje od civilizacije kako bi se ljude privuklo da dođu u prirodu. Pod utjecajem prirodnih sila ta se umjetnička djela mijenjaju i postupno raspadaju, kao i sve živo i neživo u prirodi.

Land art se kao umjetnički pravac pojavio 1960-ih u SAD-u. Ipak, već prvi špiljski crteži, megaliti (konstrukcije od velikoga kamena), geoglifi (»crteži« na tlu, napravljeni od npr. nanižanoga kamena) i petroglifi (crteži na stijenama) brojnih plemenskih naroda, prisutni kroz čitavu povijest, pokazuju da je čovjeku od samih početaka ljudske vrste svojstveno takvo izražavanje.

Staza Stražica – Sapaćica lako je pristupačna i prohodna čak i osobama koje nisu vične

Početak Land art staze Stražica – Sapaćica

planinarenju, obiteljima s djecom i starijim osobama. Planinarskim hodom može se obići za nešto više od sat vremena, ali slobodno si uzmite tri-četiri sata, jer sigurno ćete htjeti zastati uza svaku umjetničku instalaciju i dotaknuti je (jer, vidjet ćete, one će vas pozivati da ih dodirnete!), fotografirati se, opustiti se i uživati.

Dvadeset umjetničkih instalacija na stazi priča priče o čovjekovu utjecaju na prirodu, ali ne samo o onom negativnom, koji se danas toliko naglašava, već i o pozitivnom. One pozivaju na razvijanje svijesti o važnosti povezivanja čovjeka i prirode. Čovjek je, bez obzira na otuđenost i užurbanost, koje su obilježja današnjeg načina života, neodvojiv dio prirode. Iako samim svojim postojanjem utječe na prirodu i mijenja je, može naučiti kako slijediti ritmove prirode i poštovati druga bića koja žive s njim na planetu.

Predstavit ću vam svih dvadeset *land art* točaka na stazi, u namjeri da vas opisi, zajedno s fotografijama nekih radova, potaknu da je i sami posjetite. Ljepotu umjetničkih radova i okolne prirode u punini možete doživjeti tek kad ih vidite u tri dimenzije!

Vodič po land art stazi

1. »Travnati vršak«. Otisci stopala na ploči od vapnenca unutar kamenoga kruga pozivaju vas da se izuzete i stanete na njima te na taj način uspostavite prvi dublji kontakt s prirodom. Pogled će vam se potom spontano usmjeriti u viseću mandalu, land art konstrukciju razapetu između dva stabla na malom hrptu koji spaja dvije susjedne vrtače. Mandala služi za fokusiranje vaše pažnje.

2. »Vilinsko sjelo«. Na malenoj uzvisini iz trave jesenske šašike izviruje sedam kamenova koje je priroda postavila ukrug. Prema predajama,

Travnati vršak

BORIS PEČIGOS

Vilinsko sijelo

Kamena gomila

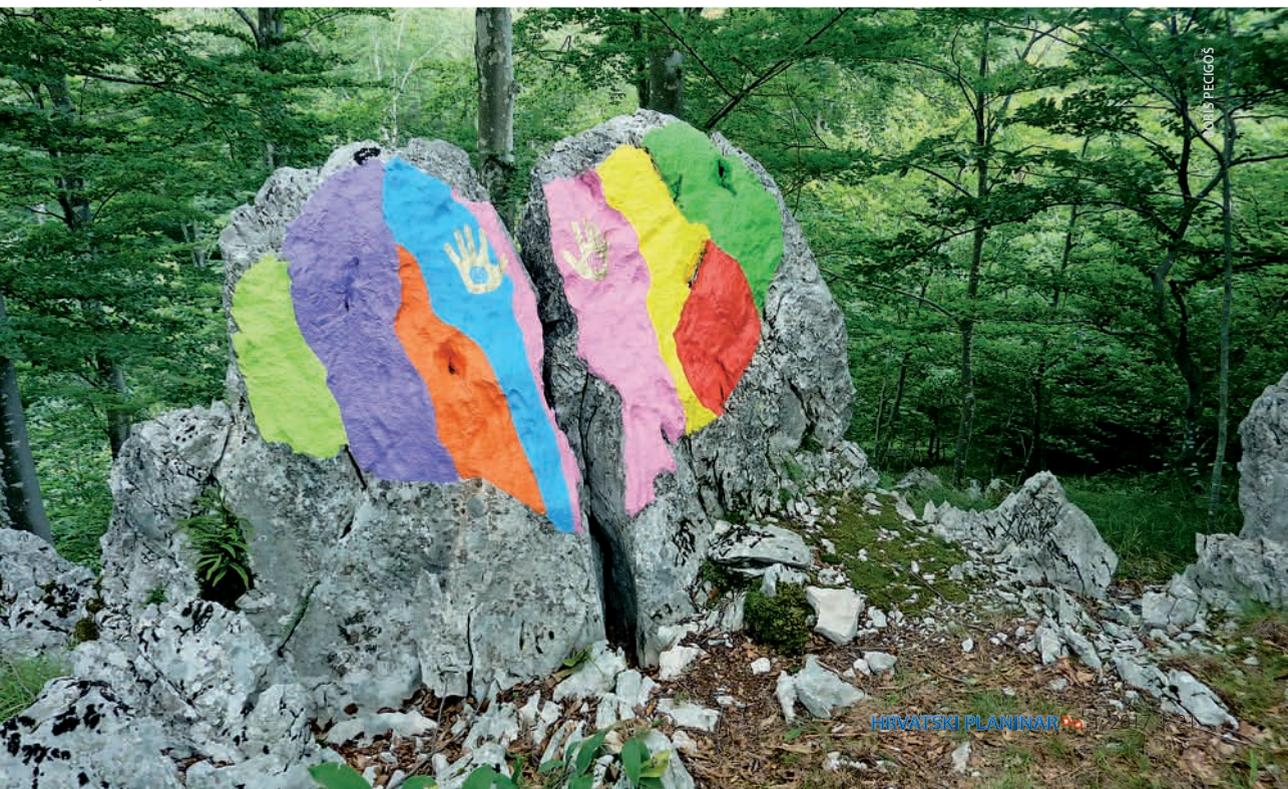
na takvim se mjestima okupljaju šumske vile. Lokalne legende govore o »vilama učkaricama«. Na kamenima je naslikano sedam simbola, koji predstavljaju sedam slova riječi »PRIRODA«, napisanih kurzivnom glagoljicom. Tik pokraj njih nalazi se i stablo bukve koje raste iz velikoga kamena i koje se kao stražar nadvija nad kamenim krugom. Stablo poziva da ga zagrlite.

3. »Ljubavni kamen«. Stijena u obliku srca, sastavljena od dvaju kamenova koji se naslanjaju jedan na drugi, simbolizira ljubav, partnerstvo i međusobnu potporu. Dublja poruka oslikane stijene govori o ljubavi i zajedništvu čovjeka i prirode. Otisci dlanova na stijeni pozivaju ljubavne

partnere da zajedno dotaknu stijenu i pritom se poljube. No, na ovom mjestu mogu uživati i samci! Na livadi u blizini Ljubavnoga kamena nalazi se lokva koja je također u obliku srca, a kraj nje je u hladovini borova postavljena klupa za odmor.

4. »Kamena gomila«. Polukuglasta kamena gomila s oslikanim vršnim kamenom i dva kraka usmjerava izletnike na pravi put. Na travnatoj padini nasuprot kamenoj gomili raste nekoliko lijepih stabala ariša. To je jedina lokacija s arišima na *land art* stazi. Ariš je jedna od rijetkih četinjača koja zimi odbacuje svoje iglice. U rano proljeće ženski češerasti cvjetovi privlače svojom crvenkastom bojom.

Ljubavni kamen

Otisci dlanova

5. »Otisci dlanova«. Ovaj *land art* nosi poruku o pozitivnom utjecaju čovjeka na prirodu. Pašnjak Sapaćica, kao i drugi pašnjaci na Učki, nije nastao na prirodan način, već tisućljetnim djelovanjem čovjeka, krčenjem šuma i ispašom ovaca. S vremenom se ustalio novi ekosistem s livadskim biljkama i životinjama. Danas je taj ekosistem ugrožen zbog iseljavanja ljudi s Učke i zapuštanja tradicionalnih djelatnosti. Livade se nažalost sve manje koriste za ispašu i sjenokošu pa postupno zarastaju šumom, a brojnim livadskim vrstama prijeti nestanak. Otiscima dlanova na stijeni upućuje se na djelovanje ljudskih ruku, koje su ostavile pozitivan utjecaj na šarolikost (bioraznolikost) prirodnog svijeta.

6. »Geoglifi ovaca« na simboličan način vraćaju stada na ove pašnjake te prikazuju istarsku autohtonu vrstu, ovcu pramenku, na pašnjacima koji su se u prošlosti upotrebljavali za ispašu.

7. »Crveno stablo«. Poruka ovog dojmljivog *land arta* govori o negativnom utjecaju čovjeka na prirodu. Plinovod, dalekovod, odašiljači, radar, prometnice, tunel Učka – sve su to ljudske tvorevine koje neprirodno strše usred planinske ljepote. Tako i ovo crveno stablo, koje se nalazi na uzvišenju usred pašnjaka Sapaćice, između trasa plinovoda i dalekovoda, neprirodno dominira krajolikom, prenoseći poruku o čovjekovu nagrđivanju

i uništavanju prirode. Ipak, ono plijeni pozornost, privlači i poziva da sjednete pokraj njega i uživajte u pogledima na Učku i brežuljke Čičarije.

8. »Kameni zubi«. Ogojljela kamena površina ističe se poput mrlje na okolnoj travi, a mnogi kameni zubi strše u zrak. Oslikani zlatnom bojom šalju poruku da dugovječna priroda itekako može »pokazati zube« ako čovjek pretjera s njezinim uništavanjem.

9. »Trokut«. Kameni trokut svojim vrhovima usmjerava izletnike da ostanu na stazi ili da krenu prema Malom vidikovcu, prvom od četiri vidikovca na *land art* stazi. Na samom trokutu, kao i na okolnom rasutom kamenju, mogu se uočiti spiralni fosili planktonskih foraminifera. S Malog vidikovca pruža se vidik na Gavranov greben i Istru. Dolje u Istri vide se gradići Roč i Hum, a između njih prolazi Aleja glagoljaša, umjetnički spomen na glagoljašku povijest tih krajeva. Zato je na malenoj stijeni nasuprot klupi upravo na glagoljici napisan stih jedne pjesme:

»Kralj sam gore velebne,
stijene iz mora iznikle,
eoni su joj dani kratki,
a ja tek dah neznatni.«

– Boris Pecigoš, pjesma »Kraljevstvo gora«
iz zbirke »Putovanje« (2011.)

10. »Labirint«. Geoglif u obliku labirinta usmjerava izletnike da ostanu na pravom putu na oštrm skretanju staze. Upućuje i na ogranak staze koja vodi do Gornjeg vidikovca. S visoke se litice pruža širok vidik na Istru, na geomorfološki spomenik prirode kanjon Velu dragu te na glavni masiv Učke.

Da ovdje objasnimo neke pojmove. Geoglifi su oblik *land arta*, motivi »nacrtani« na tlu, obično od kamenja ili sličnih trajnih elemenata krajo- lika, kao što su šljunak, zemlja, zasađene biljke, živica ili stabla. Labirinti su složene forme putanja koje vode do središta i nazad (na engleskom: labyrinth) ili pak razgranate mreže koje iziskuju snalažljivost i orijentaciju da bi se pronašao izlaz (na engleskom: maze). Poznati su drevni labirinti poput minojskih na Kreti, rimski labirinti, labirinti u srednjovjekovnim kršćanskim katedralama, a i dan-danas im se u nekim krugovima pridaje duhovno značenje – kruženje vijugavim stazama labirinta prema njegovu središtu predstavlja tra- ganje za odgovorima i putovanje u središte duše, dolazak u središte labirinta simbolizira kontakt s božanskim i stjecanje spoznaje ili uvida, a potom

Kameno igralište

slijede povratak i realizacija stečenih uvida. Labirint može biti prikazan na crtežu ili slici, a ako je napravljen u formi geoglifa spada u *land art*.

11. »Kameno igralište«. Na ovoj se točki izletnici pozivaju da se sami poigraju *land artom*! S obzirom na obilan izvor lomljenoga kamenja, u samo nekoliko mjeseci od otvorenja staze nastalo je više od trideset kamenih stupića i drugih oblika.

Labirint

Ljudi, a osobito djeca, rado prihvaćaju poziv na poticanje vlastite kreativnosti, a slaganjem kamenja ostvaruje se i izravan taktilan kontakt s prirodom, što je glavna tema ovog umjetničko-ekološkog projekta.

12. »Spiralni geoglif« napravljen je po uzoru na presjek spiralnih ljuštura fosilnih foraminifera (numulita) koje se lako mogu pronaći u obližnjem rasutom kamenju na ovom lijepom, stjenovitom vidikovcu (Donjem vidikovcu) s vidicima na vršni greben Učke, litice Stražice, kanjon Velu dragu i Istru. Učka i Čičarija građene su od kamena vapnenca koji je nastajao dugotrajnim taloženjem vapnenačkih skeleta planktonskih organizama u ondašnjem oceanu Tethysu, u razdoblju krede, od prije 140 milijuna godina, pa sve do sredine tercijara, prije 30 milijuna godina. Sudaranje Afričke i Europske ploče izdiže Alpe i Dinaride, čiji su sastavni dio Učka i Čičarija. Zato danas na ovome mjestu, na nadmorskoj visini većoj od 900 m, možemo pronaći ostatke organizama koji su nekada živjeli u dubokom moru.

13. »Kamena šuma«. Na mjestu gdje je šuma potpuno iskrčena, ostali su samo tužni panjevi kao podsjetnik na snažna stabla koja su ovdje rasla i

pružala dom mnogim šumskim bićima. Instalacije *land arta* na ovom mjestu predstavljaju izravan umjetnički podsjetnik na štetu koja nastaje zbog nerazborite i pretjerane sječe stabala. Na nekoliko panjeva nalazi se oslikano kamenje koje predstavlja dušu nestalog drveća, ali i sjeme novog života koji niče iz razvalina ljudskog djelovanja. Time se upućuje na moć prirode da se obnavlja i poručuje da ju je nemoguće uništiti.

14. »Stijenska slikarija na litici«. Tema ove velike apstraktne stijenske slikarije (petroglifa) jesu lišajevi, njihova raznolikost i važnost za ekosustav. Slikarija se vidi već s glavne staze, no možete joj prići bliže kratkim ogrankom staze, dotaknuti je i uživati pod samom liticom Stražice.

15. i 16. »Mahovina I & II«. Petroglif naslikan na malenom kamenu nasuprot klupi za odmor skreće pozornost na mahovinu koja je gusto obrasla gromade kamenja na siparu pod liticama Stražice. Mjesto je vrlo lijepo i djeluje pomalo bajkovito. Ako žurite, ova vam točka lako može promaknuti! U neposrednoj blizini nalazi se i mozaično oslikana stijena, djelomično prekrivena mahovinom. Obje slikarije nadahnute su

intrigantnim oblicima sporangija mahovina (tobolaca sa sporama) i peristoma (usnih otvora tobolaca). Rašireno je pogrešno uvjerenje da mahovina raste samo na sjevernoj strani stabala ili kamenja te da se po njoj može odrediti sjever. Mahovina raste u sjenovitim i vlažnim predjelima bez obzira na orijentaciju staništa. Ovaj predio, primjerice, okrenut je prema zapadu.

17. i 18. »Monolit s motivom spirale I & II«. Tema je ovih stijenskih slikarija spirala kao osnovna forma prirode koja se pojavljuje od mikrokozmosa do makrokozmosa. Spiralna forma prisutna je, primjerice, u DNK-u, u ljušturicama foraminifera koje grade vapnenačke stijene Učke, u puževim kućicama, u zavijutku mladog lišća paprati i drugog bilja, u vodenim vrtlozima i velikim atmosferskim ciklonama te u obliku galaksija.

Prvi se monolit nalazi uza samu stazu i spiralnim oblikom aludira na gradivne elemente stijena Učke i Čičarije – nevidljive spiralne mikrofosile koje umjetnički rad na ovaj način čini vidljivima.

Drugi je malo uvučen u šumu, a sa spiralom obrađuje temu paprati. Nakon promišljanja stijenske slikarije otidite iza monolita na malo odmorište ili se čak popnite na monolit i uživajte u drugačijoj perspektivi šume.

19. »Stražar«. *Land art* instalacija napravljena od cjepanica akacije prikladno podsjeća na stražara jer se nalazi na usponu do vidikovca Kroga na Stražici. Stražica je dobila ime po nadzornim (stražarskim) postajama ili utvrdama iz uskočkomletačkog rata, koji se vodio u 17. stoljeću. Ostaci su vidljivi duž izduženoga grebena u obliku suhozidnih ograda i malih, umjetno poravnatih proplanaka.

S vidikovca Kroga, na nadmorskoj visini od oko 1000 metara, pruža se vidik na zapadne obronke Učke, Istru te na cestu Giuseppinu (Jozefinu), nazvanu u čast caru Josipu II, koji ju je dao izgraditi krajem 18. stoljeća. Cesta je do otvaranja tunela Učka 1981. spajala Kvarner i Istru preko prijevoja Poklona.

20. »Travnati plato«. Na travnatom platou, na izboju nad strmom padinom (na »balkonu«), nalazi se maleni geoglif koji služi i kao odmorište. Pokraj platoa je uzvišenje na čijem vrhu raste lijepo, veliko stablo koje poziva da ga se zagrlji uz zahvalu prirodi i kao oproštaj od šume prije povratka na Poklon i u civilizaciju.

Monolit s motivom spirale

Putokazi i markacije

Kako ovo nije obična planinarska staza, već umjetnička šetnica, putokazi na stazi također su osmišljeni na likovni način. Otisak dlana s labirintom logo je ove *land art* staze i nalazi se na ulaznim putokazima, ali i na onima koji pokazuju na ogranke staze koji vode do nekih uvučenih *land art* točaka. Dlanovi s labirintom označavaju svaku *land art* točku i na karti staze. Staza je označena posebnim markacijama u pet boja, kako biste prateći kartu točno znali na kojem ste njezinom dijelu.

Sve ključne informacije o »*Land art* stazi Stražica – Sapaćica« (osnovne podatke o stazi i *land art* radovima, detaljnu kartu staze; upute kako doći do lokacije staze uz priloženu Google kartu, preuzimanje brošure u pdf formatu) možete pronaći na web adresi <https://boris-peci-gos.com/2016/08/10/land-art-trail-land-art-staza/>. Za stručno vodstvo kroz *land art* radove na stazi možete se obratiti izravno autoru staze i svih umjetničkih instalacija.

O autoru

Boris Pecigoš diplomirao je slikarstvo na ljubljanskoj školi za umjetnost Arthouse – College of Visual Arts. »*Land art* staza Stražica – Sapaćica« u Parku prirode Učka njegov je magistarski rad. Član je Hrvatskog društva likovnih umjetnika Zagreb. U umjetničkom stvaralaštvu nadahnjuju ga moćna i prekrasna priroda, nježna i meditativna glazba, duboka i emotivna poezija te mistična i zen duhovnost. Online art portfolio može se pogledati na web stranici: www.boris-peci-gos.com. Kontakt: boris.peci-gos@gmail.com; tel. 092/30-90-550.

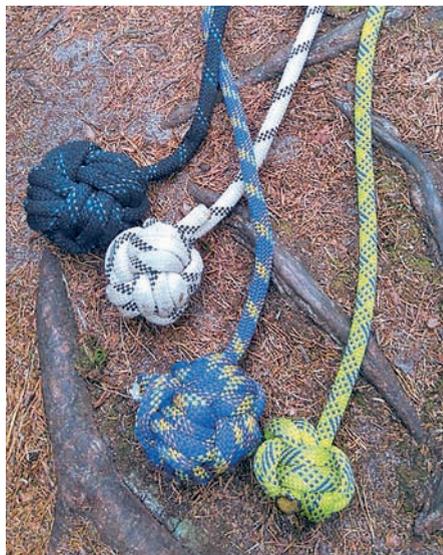
Pješčani sat

Bruno Čipić, Zagreb

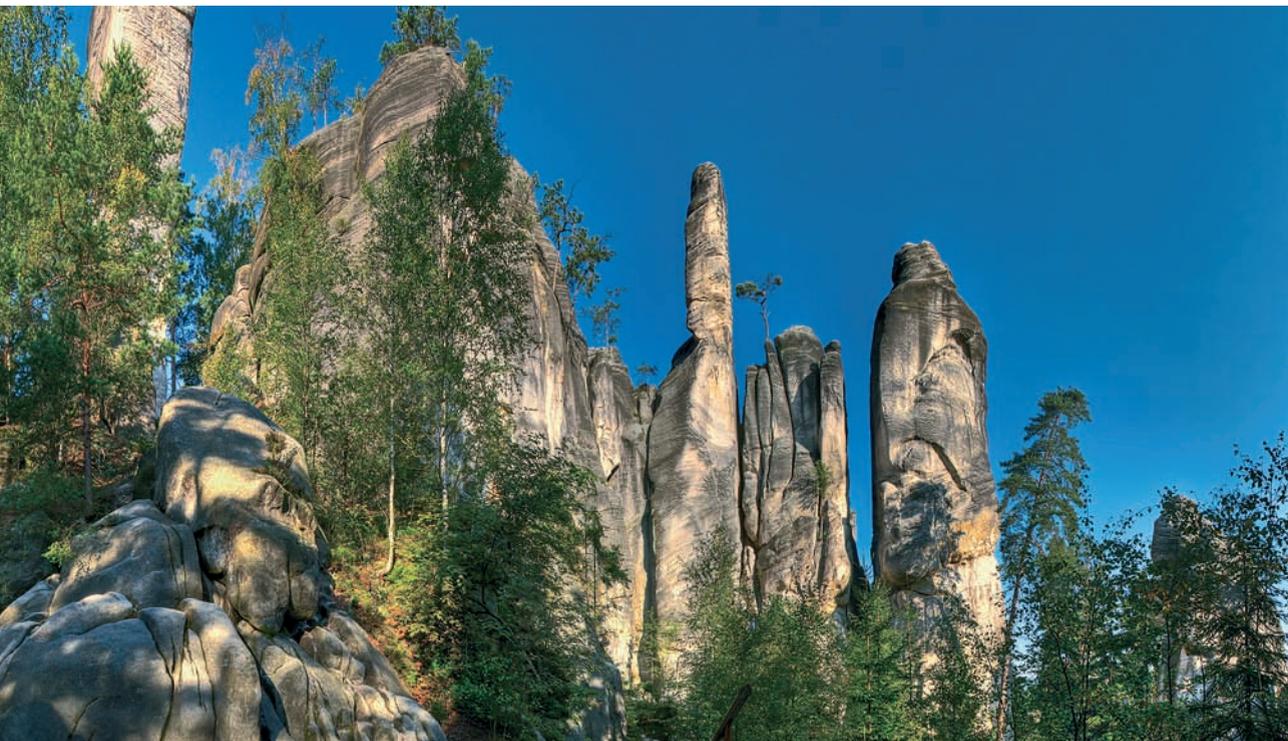
»Na to da se osiguravamo? Ma, nema šanse!« – vjerujem da bi tako u nekoliko riječi svatko od nas opisao prvu večer na prvom u nizu »Tjedana planinarstva i penjanja« održanih krajem rujna 2016. u češkom Adršpachu. Aludirajući na Česima dobro poznat čvor monkey's fist, nisam ni sanjao da će mi upravo on omogućiti nova poznanstva s ljudima i pješčenjačkom stijenom, utjecati na vlastitu percepciju osiguravanja i unaprijediti poimanje izraza »dovoljno sigurno«.

Jaka rosa svako me jutro podsjeća koliko smo sjeverno, unatoč ugodnom, sunčanom vremenu preko dana. Jutarnja maglica što se proteže preko livada koje bruje. Tišina prekinuta povremenim prolaskom arhaičnog vlaka, nostalgичnim ostatkom iz nekih drugih vremena. Livade ispresijecane šumom jele i breze

Pješčani tornjevi u Adršpaskom gorju

iznad kojih se užurbano diže narančasto sunce. Vjetar iz smjera Poljske nosi prodoran miris svježine koji širi nosnice

i brusi osjetila u rano jutro. Zvuk vlastitih koraka prilikom trčanja gotovo da i ne čujem od cjelokupnog doživljaja okoline. Izlasci sunca oduvijek si mi bili draži nego zalasci, no tek sam sada uspio shvatiti zašto: smiraj dana može doživjeti gotovo svatko, dok se za izlazak sunca treba potruditi i dati nešto od sebe kako bi se energiju novog dana moglo upiti natrag.

Povrh cijele te slike – tornjevi. Tamni, crni, poput iskipjelih buhtla, sivi, zdepasti, obli, mistični, isprva ulijevaju strahopoštovanje poput svake planine. Dojam je istovjetan i kad ulazim u smjer, samo što su dlanovi malo znojniji. Suši ih oštar pijesak među jagodicama. Počinjem shvaćati mjesnu logiku penjanja bez magnezija i željeza, sa što manje međuosiguranja. »Nekad se provociranje prirodne selekcije mnogo više cijenilo nego danas« – misao je koja mi prolazi glavom dok upijam riječi Igora Kollera i Kazimira Drašlera. Alpinisti nisu bili zabavljači, već primjeri ljudskih mogućnosti. Kako susrećem šarene generacije penjača, postaje mi jasnije nego ikad da je na svakom od nas zadatak sačuvati i prenijeti onu esenciju motiva i osjećaja zbog kojeg nam se šire zjenice pri svakom pogledu na stijenu. Ono zbog čega listamo knjige, tražimo skice, uspoređujemo izvještaje, važemo uvjete. Tjedan dana premalo je vremena da bi se razabrlo sve što takav susret nudi.

Regija koja ne obiluje sadržajima, osim prirodnih ljepota, s malim smještajnim kapacitetima i bez mnogo infrastrukture. S druge strane, ako ste penjač ili planinar, ondje imate što raditi nekoliko dana, a vjerojatno ćete se poželjeti i vratiti. Mnoštvo pojedinosti u prirodi na kakve nismo navikli, sasvim drugačiji oblici stijena i tla te fini pijesak usred šume, na kojem odlično uspijevaju borovnice. Unatoč mnoštvu ljudi koji se svakodnevno motaju među tornjevima, moguće je izgubiti se u pojedinim dijelovima i biti sam. Smjerovi visine do

95 metara, pretežno pukotine i kamini, *boulderi*, brojne stazice između tornjeva, a ponajprije osebujan način osiguravanja, svakako su razlozi zbog kojih vrijedi doći u Adršpaško gorje. Tradicionalno češko gostoprimstvo nešto je što će vam posebno ostati u sjećanju. Cjelokupni kraj djeluje prilično pitomo i dobroćudno, uključujući i same tornjeve, pogotovo dok ih gledate iz daljine.

Penjanje u pješčenjaku - sasvim novo iskustvo

U pravo vrijeme na pravom mjestu

Marko Novak, Samobor

Četvrtak, 19. studenoga 2015., sudeći prema prognozi, posljednji je u nizu lijepih, sunčanih i toplih dana prije pogoršanja vremena. Štoviše, takvog lijepog vremena zasigurno ove godine više neće biti. Što se moga planinarenja tiče, lani je vladala »suša«, s prolomom oblaka na jedinom visokogorskom izletu. Bio je to izjalovljen pohod na Jalovec. No kasno bablje ljetu, sunčano vrijeme s temperaturama višim od 20 stupnjeva u studenome, izvrsna je prilika za nadoknadu štete.

Birajući cilj svojeg izleta isprva sam se dvoumio između Kočni (Kokrska i Jezerska) i Rinki (Koroška, Kranjska, Štajerska, a možda i Mala), no jedan ili čak dva osvojena dvotisućnjaka više i penjački zahtjevniji put prevagnuli su u korist Rinki. Nisam sumnjao, naravno, da će primamljiva alternativa po prisojnoj strani i na vrh Kočni doći na red drugom prilikom.

Rano ustajanje, temperatura malo iznad nule, krećem prema Jezerskom. Slušajući radio doznajem da je danas Međunarodni dan muškaraca. Autocestu napuštam na izlazu Kranj te pratim oznake za Jezersko, skrećem prema Planšarskom jezeru te prema odredištu, Ravenskoj Kočni, kamo stižem točno u 8 sati. Prijatelju koji se nije mogao pridružiti, šaljem poruku s planom puta, sigurnosti radi. Obujem gojzerice, stavim rukavice, razvučem planinarske palice i žurno krećem za oznakama »Ledine – Slovenska pot«. Na istoj ploči nazire se obrisani trag: »skozi Žrelo«. Prijatelj me je upozorio da je taj put bio oštećen i zatvoren, no stanje sam provjerio na internetu i iščitao da su planinari iz Kranja nedavno postavili nove sajle te da je put siguran.

U sjenovitoj je dolini hladno no sa svakim se sljedećim korakom zagrijavam. Dok se uspinjem prema raskrižju, prisjećam se razgovora o čestim odronima kamenja u ždrijelu, zbog čega je put još nedavno bio oštećen, te mi korak nije naročito tečan. No želje ne nedostaje, bližim se raskrižju. Lijevo, po Slovenskom putu već se uspinje skupina planinara, njih četvero. U tom trenutku odlučim – naravno, idem kroza »Ždrijelo«! Iako su markacije obrisane, put je jasno uočljiv. Nakon desetak minuta zavojitog uspona po zamarajućem siparu dolazim do ulaza u ždrijelo. Pribor za osiguravanje i kaciga spremni su, a tople rukavice zamjenjujem onim penjačkima. Sve je spremno, otvori usta i reci »aaa«.

Ulazim. Klinčani put dobro je postavljen s lijeve strane podno okomitih litica i čini se vrlo sigurnim.

MARKO NOVAK

Uspón kroz Ždrijelo

Vidik na Babu s Ledinskog vrha

Stijene s desne strane jednako su strme i vrlo blizu te put u jednom trenutku nakratko prijeđe na tu stranu. Svaka je zabrinutost bila suvišna; osjećaj napetosti vrlo brzo popusti te ustupi mjesto užitku, koji vlada sve do izlaska iz ponora. Čujem glasove planinara te shvatim da uspon kroza ždrijelo završava – prebrzo! Još jedan pogled prema dubini: »Vidimo se ponovno!« Ubrzo susrećem i prestižem skupinu sredovječnih muškaraca. Pozdravljam ih, pitam o njihovu putu, a oni ponosno i sa smiješkom kažu da idu na Babu (slov., pogrdno: žena, op. a.) – jer ipak je danas Međunarodni dan muškaraca. Baba mi je poznata sa zemljovida, ali mi nije bila zanimljiva, tako da malo znam o putovima koji vode na nju – no njihova mi se pomisao dopada. Žurim se jer su Rinke još daleko. Nakratko zastajem na terasi zatvorenoga planinarskog doma na Ledinama, s koje se pruža vidik na još uvijek sjenovitu Ravensku Kočnu.

Prolazim mimo prvog odvojka za Babu, okrećem se unaokolo, a stjenoviti vrhovi već se

zlate, obasjani suncem. Prema sjeverozapadu greben Košute, zapadno se nazire piramidalni vrh Storžiča, a u daljini Julijske Alpe u uvijek gordim Triglavom. S desne, u vječnom hladu ispod strmih stijena, na samom siparu, nepomično leži mali Skutin ledenjak.

Malo-pomalo stižem do Jezerskoga sedla i novog raskrižja. Idem prema Rinkama, a slijeva mi ostaje put prema Savinjskom sedlu, Babi i Okrešlju. Ponešto poteškoća stvara mi na strmom siparu zaleđen snijeg. Ubrzo dolazim do dijela gdje je potrebno penjanje pa štapove pričvršćujem uz ruksak. Nastavljam desno, priječeći strmu padinu. Puteljak nije baš razaznatljiv pa često zastajem tražeći rijetke i uglavnom izbljedjele markacije. Naposljetku stižem do prvih klinova i sajli podno Rinki. Ponovno rabim pribor za osiguravanje. S moje su lijeve strane strme litice te poneki prirodni prozor u njima, a s desne sve dublja provalija. Doživljaj visine upotpunjen je ponekim udarom vjetra u inače mirnom ozračju.

Čujem glasove planinara te shvatim da uspon kroz ždrijelo završava, prebrzo. Nakon kratkog vremena susrećem i prestižem skupinu sredovječnih muškaraca, pozdravljam ih, pitam o njihovu putu, a oni ponosno i sa smiješkom kažu, da idu na Babu – jer ipak je danas Međunarodni dan muškaraca

Polako, ali sigurno i bez većih poteškoća napredujem sve do mjesta gdje mi tvrda snježna ploča, nakošena prema provaliji, sprječava put. Seže tik do okomite litice, a od provalije s druge strane odvojena je samo uskim pojasom sipara. Da imam dereze ili cepin prolazak ne bi bio spomena vrijedan, ali u ljetnim gojzericama bez zimske opreme mogao bi biti poguban. Iznenaden nepredviđenom poteškoćom, stojim i razmatram mogućnosti: uz prevjesnu liticu nema mjesta, prolazak kroz ledenu ploču možda bi i bio moguć, ali od pomisli na otklizavanje kao po toboganu i let u provaliju leđi mi se krv u žilama, a slično bi moglo završiti i kretanje po uskom pojasu kamenja tik do ruba, ako ne sada, onda pri povratku. Stojim tako još neko vrijeme prije no što shvaćam da ne idem na Rinke, barem ne ove godine.

Nevoljko se spuštam natrag prema Jezerskom sedlu. Bez razmišljanja se počinjem uspinjati osunčanim travnatim puteljkom na vrh nezahtevnoga Ledinskog vrha (2108 m). Nakon pogleda s vrha na drugu stranu, u provaliju i prema susjednim vrhovima Babe i Storžeka, osjećaj je već bolji. Iz ruksaka vadim sendvič i kavu te uživam u toplim

sunčevim zrakama, neobičnim za ovo godišnje doba i ovu nadmorsku visinu. Pogled mi svako malo zastaje na neosvojenim Rinkama i Kočnama. Onim Kočnama na koje sam se mogao uspeti bez poteškoća! Žig ne mogu pronaći, no nije mi ni bitan, bitne su uspomene.

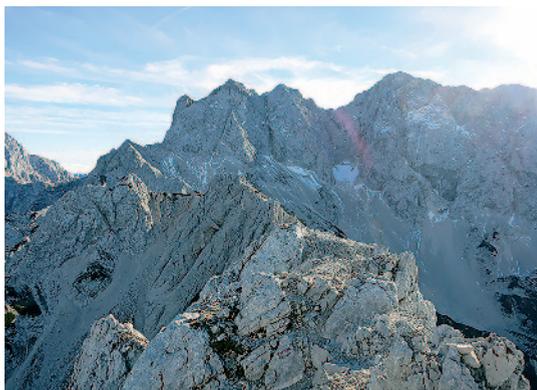
Spuštam se s vrha na Jezersko sedlo do putokazne ploče koja upućuje prema Velikoj Babi. Već nakon razočaravajućeg okretanja podno Rinki bilo je jasno da ću danas i ja utjehu naći na Babi. Vremena je dovoljno. Sa sedla se spuštam po strmom siparu, ulazim u Austriju. Susrećem skupinu planinara koja se teškim korakom uspinje u suprotnom smjeru. Dolazim podno upravo osvojenog vrha i dah mi nakratko zastaje od pogleda na okomite litice. Brzo stižem pod strme stijene Babe i do odvojka za strm penjački spust zvan Rudijeva vertikala te se pitam nije li to moj put za povratak do doma na Ledinama i Ravenske Kočne? Hm, ako i jest, o njemu ću razmišljati poslije jer je preda mnom još ozbiljan uspon.

Put se postupno uspinje zaobilazeći vrh sa zapadne i sjeverne strane. Odatle se pružaju prekrasni vidici na Jezersko, Karavanke i brojne

austrijske vrhove. Tik pod vrhom ponovno susrećem prvu skupinu planinara koji se počinju spuštati prema ishodištu, vidno zadovoljni osvojenom Babom ili pak dobrom okrjepom.

Eto uskoro i mene na vrhu Velike ili Koroške Babe! S 2127 metara nadmorske visine uživam u vidicima koji se pružaju na sve strane. Društvo mi prave žutokljune galice. Iako isprva nije bila u planu, Velika Baba pokazala se dobrom zamjenom za Rinke. Zadovoljan prehodanim putom, osvojenim ždrijelom i dvama vrhovima višim od 2000 metara, prekrasnim vidicima te dobrim vremenskim prilikama, podvlačim crtu i ocjenjujem da je izlet uspio. Na nebu se prema zapadu počinju postupno nakupljati zamućeni, koprenasti oblaci. Vremenska je prognoza bila točna i već sutra u ovo doba nestat će sve te čarolije. Vrijeme je da krenem.

Dolazim do odvojka za penjački spust te se isprva koristim opremom za samoosiguravanje, iako na nekim mjestima i nije potrebna. Po izbrazdanim stjenovitim pločama spuštam se bez većih teškoća još niže podno Velike Babe i Ledinskog vrha. U daljini već vidim planinarski dom. Tamo i treći put susrećem planinare, koji se čude mojoj

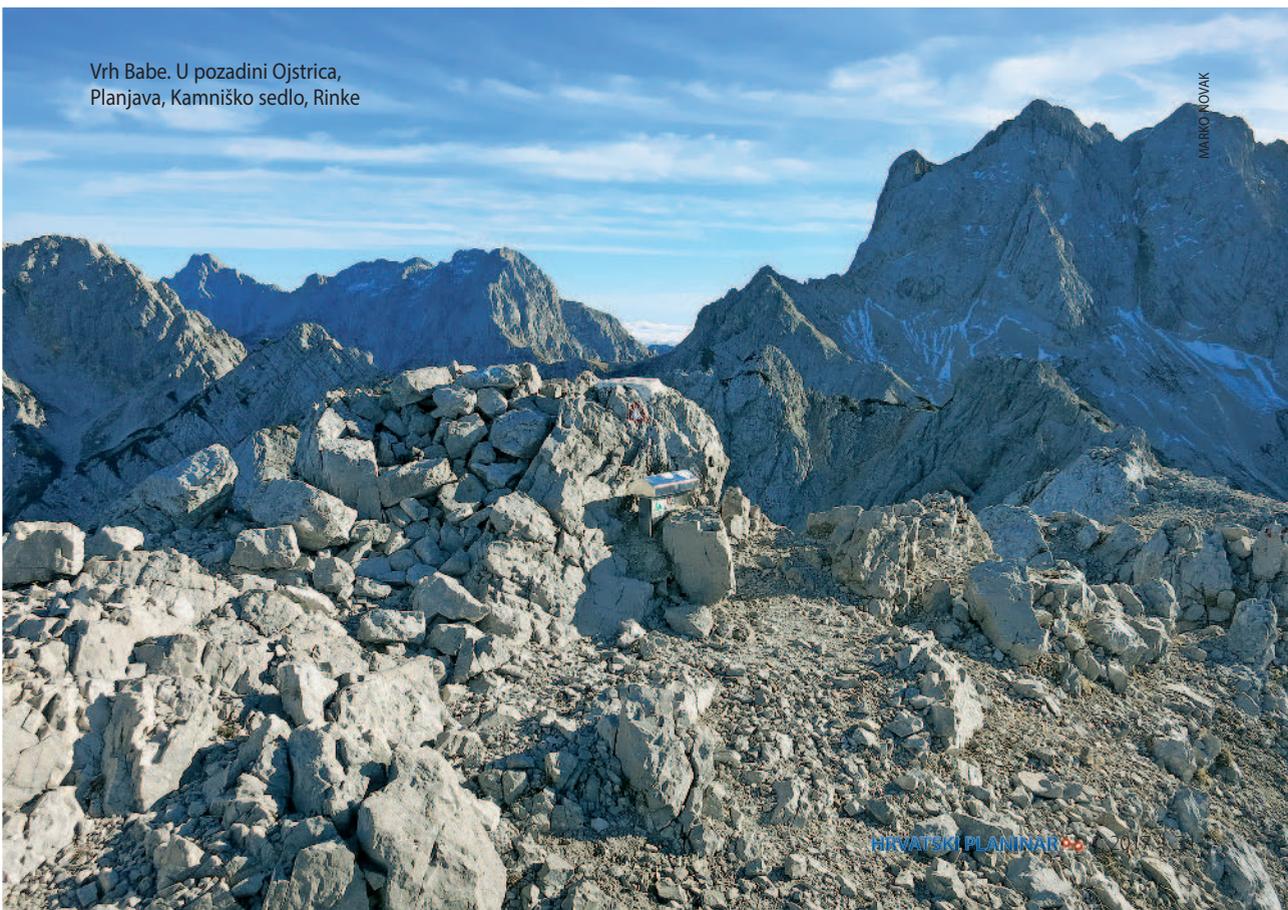
MARKO NOVAK

Pogled na Rinke i Skutu

brzini. Pozdravljam ih i brzim, gotovo trčecim korakom, silazim u dolinu po najlakšem, tzv. Lovačkom putu. Za rastanak od velikih kamenih litica i visokih vrhova Kamniško-savinjskih Alpa povremeno zastajem te se s divljenjem okrećem.

Sjedam u auto i vraćam se istim putom. Brzo pada mrak. U kasno poslijepodne dolazim kući i postavljam si pitanje: kako je najbolje provesti Međunarodni dan muškaraca u kasnom babljem ljetu? Osvajanjem (Velike) Babe, naravno!

Vrh Babe. U pozadini Ojstrica, Planjava, Kamniško sedlo, Rinke

MARKO NOVAK

Prije 45 godina hrvatska zastava prvi put na Himalaji i što je bilo poslije

prof. dr. Željko Poljak, Zagreb

Dišem kao na škrge. Deset koraka, pa odmor. Stisni zube pa nastavi! Ma ima li smisla taj životinjski napor? Još je desetak metara do vrha, ali najtežih. Zašto nisam radije ostao u logoru gdje sam se mogao bezbrižno izležavati? Lani sam na toj istoj visini odustao pod vrhom Ararata u Armeniji. Kapitulirao, podvio rep, jednostavno – nisam mogao dalje. Repriza kapitulacije? Ali, kad sam već tako visoko... Ipak, na visini sam višoj od Mont Blanca, a to nije šala. Oko mene se motaju oblaci. Odležim pola sata u snijegu da dođem do daha. Trening na Triglavu i Velebitu očito nije bio dovoljan za Himalaju. Posljednjom snagom, četveronoške, gotovo puzeći, dovlačim se napokon na vrh 3. studenoga 1971. Izvalim se u snijeg. Prva pomisao na vrhu: a što mi je to trebalo? Zatim radost: prvi put otkako je svijeta zabosti hrvatsku zastavu u Himalaji. Osjećaj kao nakon osvajanja olimpijskog zlata. Zagrlim se s pratiteljem Šerpom Pembom. I njemu naviru suze na oči. Desetak fotografija kao dokumentacija. Koristim se pravom prvog osvajača i dajem

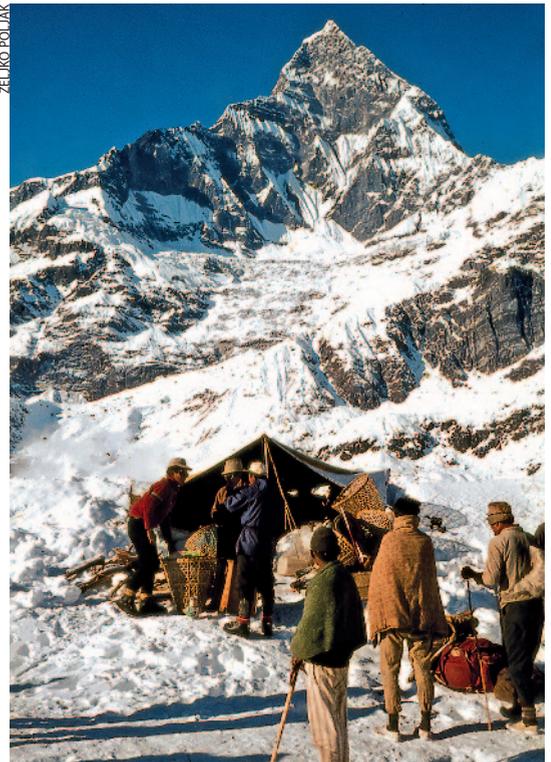
vrhu ime: Bezimeni vrh. Nije baš kao Everest, visina »samo« malo iznad 5100 metara, ali svoj sam naum ostvario. Dalje neka nastave drugi.

Dragi čitatelji, bilo je to prije 45 godina i o pohodu sam opširno izvijestio 1971. u broju 11-12. Otada se naš himalajski ekspedicionizam vinuo do najviših vrhova svijeta i stao uz bok ostalih naroda. Danas će možda biti zanimljivo znati kako je to počelo. Najprije malo taksativnog, ali kratkog nabranja.

Moj program, kao potpredsjednika i poslije kao predsjednika Hrvatskog planinarskog saveza,

ZELJKO POLJAK

Kuhinja u logoru pod Machapuchareom

Glavni logor; u pozadini Annapurna IV i II

sadržavao je ove glavne točke: planinarstvo u službu zaštite prirode i znanosti, osnivanje društava koja će okupljati intelektualce, zajedništvo s planinarima u Bosni i Hercegovini, afirmacija planinarske književnosti, istraživanje povijesti hrvatskog planinarstva, tiskanje planinarskog vodiča po Hrvatskoj, produženje Premužičeve staze kroz južni Velebit, trasiranje planinarske transverzale kroz Hrvatsku, unapređenje planinarske kulture i etike, prva hrvatska alpinistička ekspedicija u neko svjetsko velegorje i, konačno, hrvatsku zastavu po prvi put zabosti na neki himalajski vrh. Ovo posljednje bilo je tada najteže postići zbog nedostatka iskustva i novca, pa sam 1971. odlučio to izvesti sam.

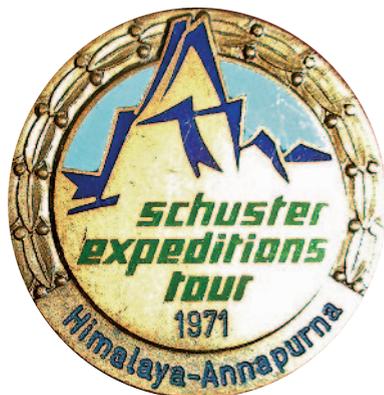
Tadašnje jugoslavenske himalajske ekspedicije, koje su se sastojale mahom od Slovenaca, »rođenih« planinara, nisu me primale u svoj sastav jer nisam mogao ispuniti najteži uvjet, višemjesečno treniranje u centralnim Alpama, što nisam mogao zbog radnih uvjeta na klinici. Stoga se priključim nekoj njemačkoj komercijalnoj ekipi za uspon na Mardi Himal u Annapurni, koja je primala svakoga tko može platiti. Uz napomenu: svatko će se penjati

dokle može i tu pričekati dok se ostali ne vrate, provodeći vrijeme u lakšim izletima i usponima. Na raspolaganju mu ostaju šator, Šerpa i kuhar.

I tako se jednog dana nađem na zbornom mjestu, pred šalterom Lufthanse u Münchenu, gdje je već bilo nekoliko planinara. Srdačno mi pruže ruku i počnu mi govoriti nekim čudnim jezikom.

– Molim vas, možemo li razgovarati njemački – upitam, a oni prasnu u smijeh:

– Mi smo Bavarci pa govorimo svojim dijalektom, ali lako ćemo se razumjeti.

ZELJKO POLJAK

Prijatelj Pemba

I razumjeli smo se, jer se planinari uvijek razumiju.

Društvo se sastojalo od 21 planinara, 7 žena i 14 muškaraca. Jezik sporazumijevanja njemački. U programu je bio uspon na vrh Mardi Himal (5435 m), smješten centralno između Annapurne I, II, III i IV. Zbog takvog položaja i blizine predivnog sedamtisućnjaka Machapucharea («nepalskog Matterhorna») uspon u tom području upravo je idealan za upoznavanje Himalaje i uživanje u njezinom najljepšem dijelu. Na usponu je predviđeno osam logora: pet do glavnoga kampa i dva visinska iznad njega. Pohod je organiziran u stilu ekspedicije. Angažirano je 56 nosača, 16

Šerpa i kuhinjsko osoblje, tako da je zajedno s planinarima bilo oko stotinu ljudi.

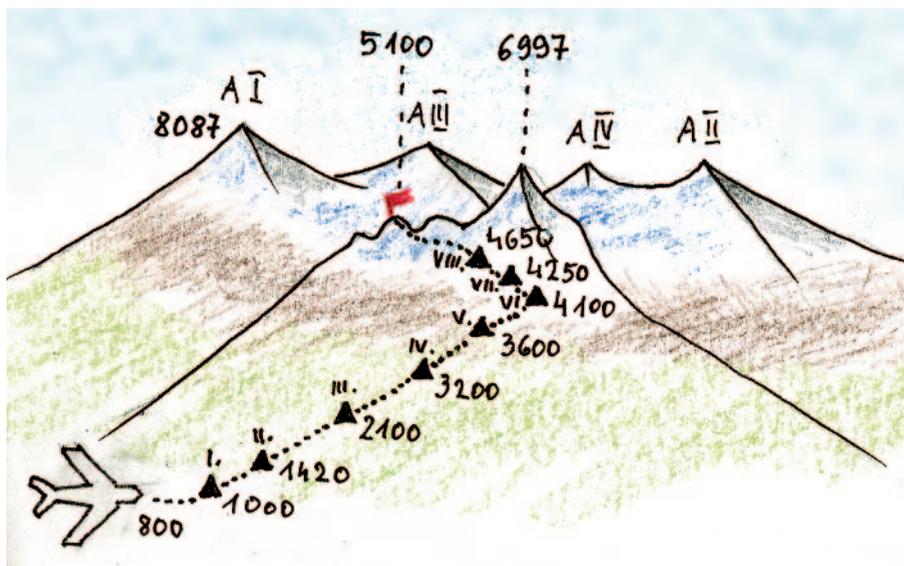
Zahvaljujući improviziranom aerodromu kod mjesta Pokhare, 150 km zapadno od Kathmandua, a na samom podnožju Himalaje, uspon je započeo gotovo odmah po izlasku iz aviona. Tako je izbjegnuto uobičajeni mukotrpan prilazni marš himalajskih ekspedicija pa je čitav program mogao biti izveden u samo 14 dana.

Izostavit ću što smo sve doživjeli do Pokhare, makar je u ono doba put u Nepal bio prilična pustolovina i trajao je tjedan dana. Jedino ću spomenuti da smo prije slijetanja u Pokhari morali neko vrijeme kružiti iznad improvizirane piste dok osoblje nije rastjeralo s livade pastire i njihovo blago.

Na zemlji nas preuzima umirovljeni pukovnik James Roberts, član Huntove ekspedicije koja se 1952. prva uspela na Mount Everest. Naravno, organizacija bez greške, gotovo luksuzna.

Prvi susret sa Šerpama koji će nas pratiti bio je nezaboravan. Ti dobri i jednostavni ljudi, koje tada još nije zahvatio komercijalni duh, mali su stasom, ali velika srca. Njihov pozdrav je upravo dražestan: »Namaste«, uz blag smiješak i sklopljene ruke kao na molitvu i naklon glave.

Na usponu nas svaku večer čeka uređen kamp. Šatori su za dvije osobe, u njima su dvostruke pernate vreće, a cijelim putem redovni su obroci na improviziranim poljskim kuhinjama. Udružio sam se s kolegom dr. Adolfom Schweersom, specijalistom za unutarnje bolesti, zbog čega naš šator

ZELJKO POLJAK

Iznad oblaka

dobiva nadimak »Krankenhaus« (bolnica). Moj prvi pacijent bio je upravo dr. Schweers – gluhoća. Nije se snalazio s novim slušnim pomagalom i morao sam mu ga stalno namještati. Imao je prilično mnogo posla jer su gotovo svi članovi preboljeli crijevne infekcije. A recept kako ih izbjeći tako je jednostavan: jesti samo ono što je netom prije prokuhano. Kad sam drugi put bio na Himalaji jedanput sam prekršio vlastiti recept i zaradio dizenteriju. Njemački natpis na jednoj planinskoj sirani ulijevao mi je povjerenje pa sam se napio jogurta. U tjedan dana izgubio sam desetak kilograma na težini i vjerojatno bih zaglavio pod Everestom – jer je do najbliže ceste bilo sedam dana hoda – da nisam imao sreću u nesreći: na improviziranoj pisti blizu Namche Bazara uhvatio sam neki aviončić i za jedan sat sletio u Kathmandu.

Kirurški posao na putu zapao je mene, ali ga srećom nije bilo mnogo. Najteži slučaj bio je nepalski seljak s velikim apscesom na vratu koji je trebalo otvoriti. Iscurila je gotovo litra gnoja. Najviše je posla bilo s previjanjem rana bosonogih nosača. Oni su bos hodali čak i kroz džunglu.

Najveselije je navečer oko logorske vatre, začas nastaje pravo planinarsko raspoloženje. Sklapaju se prijateljstva i postajemo velika obitelj. Nekoliko riječi o tom šarenom društvu! Willy kao da je bio zadužen za pričanje šala i sipa ih kao iz rukava od jutra do mraka. Mineralog Helmut cijelim putem pokazuje zanimljive minerale na koje nalazi. Dvije prijateljice iz Innsbrucka ne razdvajaju se ni časka premda nisu blizanke. Gospođa Schwarzmayer traži da njezin šator uvijek bude podalje od ostalih, iz uvidavnosti, jer noću strašno hrče. Hans će, čini se, vrlo malo vidjeti od Himalaje jer stalno bulji u gospođicu Kristinu. Svjetski putnik Johann neprestano drži putopisna predavanja, onima koji ga još uvijek žele i mogu slušati. Simpatični ličilac Kurt Reiss, koji je dvije godine štedio za ovo putovanje, morao je zbog proljeva odustati još prije glavne baze. Mladi bavarski penjači, njih petorica, vrlo dragi momci blage čudi i uljudnog ponašanja, malo govore, ali rado slušaju. Društvo u cjelini ugodno, zabavno i besprijekorno pristojno, ni jedne jedine ružne riječi, ni jednog povišenog tona, prava europska uglađenost. Kolega Schweers misli malo drukčije: to je glazura, u biti, svi su pristojni zato da nekim incidentom sebi samima ne pokvare putovanje. Jedini moj prigovor: za vrijeme čitavog puta ni jedne jedine pjesme! Kakva razlika između germanske i slavenske sredine!

Preskočit ću opis puta do visinskog logora i spomenuti samo dva događaja. Jedan je bio uspon kroz pojas džungle. Opojan miris orhideja, čudnovati golemi cvjetovi, zrikanje, cvrkut

ZELJKO POLJAK

Na usponu

ptica, polutama i vlaga, sve zajedno neobičan i nestvaran ugođaj. Navečer iznenađenje: usred džungle stižemo na zeleni travnati proplanak i na njemu nas već čeka uređen logor. Noć u džungli. Mjesec je posrebrio naš logor, svjetlo je gotovo kao po danu, ali samo korak dalje prijeteći je mrak prašume, a krikovi nepoznatih životinja sasvim blizu. Naprežemo oči ne bismo li ugledali neku od njih – ali bez uspjeha. Jedina prava neugodnost u džungli bilo je obilje pijavica. Svuda vrve poput gusjenica, pužu po travi, ulaze u šatore, prava pokora. Ima ih kao komaraca, ali su srećom neka minijaturna vrsta.

Drugi događaj. U snježnom se pojasu kolega Schweers, koji se penjao dva metra preda mnom, oklizne u dubinu i nestane u magli. Sve se odigralo tako brzo da ništa nisam stigao poduzeti. I dok su mi glavom strelovito prolazile misli gdje li svršava ta padina i hoću li ikada saznati što se zbilo s mojim kolegom, ugledam drugi, još uzbudljiviji prizor. Njegov Šerpa bez oklijevanja pritisne obim rukama cepin na svoja prsa i baci se u dubinu. Nakon strahovito dugih sekunda začujemo iz dubine radostan poklik:

– Sahib okej!

U visinskom logoru osjećamo da je zrak rijedak. Ne samo da se uspušemo kod najmanjeg napora nego zbog zadihanosti ne možemo ni zaspati bez tableta valijuma ili faliuma, kako to izgovaraju Nijemci.

Danas je kritičan dan: juriš na Mardi. Šerpe nas bude već oko četiri ujutro. S čeonim svjetilkama na glavama motaju se po logoru i nalik su krijesnicama. Vrijeme je loše, pada snijeg. Moj Šerpa, po imenu Pemba, donosi mi u šator topli doručak. Traži da za vrijeme jela ispružim noge izvan šatora da mi pričvrsti dereze. Sinoć sam pogriješio: ostavio sam cipele u predvorju šatora i ujutro su bile krute poput leda. Pemba se pobrinuo da se razmekšaju pri kuhinjskoj vatri.

Prebrojavanje: na juriš nas kreće samo sedam, ostali odustaju, radije ostaju pod šatorom u toplim vrećama. Razdanilo se. U trenucima kad vjetar odagna maglu promatramo naš vrh Mardi. Šerpe su zabrinuti jer je kuloar kojim treba proći zasut novim snijegom i završava s velikom snježnom strehom. Bit će vraškog posla da se kroz nju probijemo na greben.

U meni dozrijeva pričuvni plan. Pitam se zašto bih morao baš na Mardi? Lanjsko iskustvo

s Ararata uči me da nam taj uspon neće uspjeti, barem ne meni. Zašto ne bih radije pokušao na neki drugi, lakši vrh. Annapurna nije stožac poput Ararata s jednim jedinim vrhom, ovdje ih ima u izobilju, treba samo izabrati prema svojim mogućnostima. Izabrao sam vrh bez imena, oko 300 metara niži od Mardija, lijevo od njega u istom grebenu. Uspon će voditi jednoličnom snježnom strminom do planinskog hrpta pa njime lijevo na vrh. Što je najvažnije, nema snježnih streha ni opasnosti od lavina.

Pratit će me Pemba, s kojim sam se već prvoga dana prijateljio. Trebalo nam je dva sata do grebena, gdje nas je dočeka snažan, ledeni vjetar. Sto puta hvala Alešu Kunaveru, vođi slovenskih penjača 1969. na Annapurnu II. U vestonu koji mi je poslao iz Ljubljane imam najbolji veston u cijeloj ekipi. Oblaci na trenutke otkrivaju naš cilj. Još jedan sat blagog uspona hrptom. U našim planinama trajalo bi to jedva četvrt sata, ali na ovoj visini svakih desetak koraka zahtijeva odmor. Dramatičan završni dio uspona opisao sam na početku ovoga članka. Konačno vrh! Visinomjer pokazuje malo iznad 5100 metara. Ima oblik šiljka pokrivenog snježnom kapom. Na njemu ima mjesta samo za jednu nogu. Zabodem cepin i na nj pričvrstim zastavicu. Hrvatska zastava prvi put zaleprša na jednom himalajskom vrhu! Radost zbog uspjeha i olakšanje, jer tu je konac svih napora. I Pemba se raduje jer se ja radujem. Blag osmijeh, stisak ruke i zagrljaj. Bio je to spontan izraz prijateljstva koje se rađalo proteklih desetak dana zajedničkog života. Slijedi nekoliko fotografija i krećemo nizbrdo.

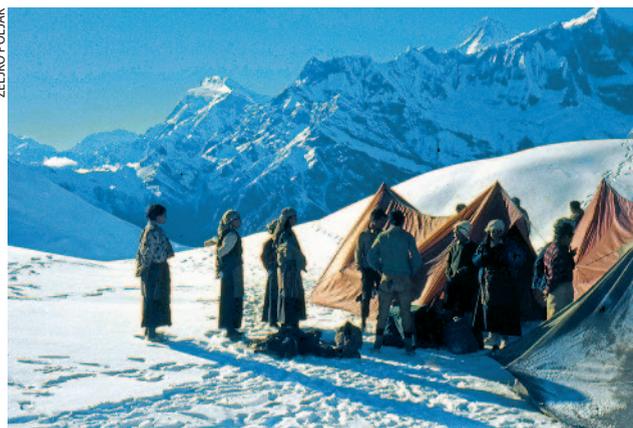
U visinskom logoru velika živost: Šerpe pakiraju opremu i šatore jer su planinari već otišli nizbrdo. Što je bilo s usponom na Mardi? Pod snježnom strehom ispod grebena naišli su na nesavladive poteškoće. Po lošem vremenu i uz grmljavini lavina učinili su jedino razumno: odustali su od uspona. Unatoč najvećoj pomoći Šerpa i uložnim naporima morali su se povući neobavljena posla. Pa to znači da sam jedino ja ostvario plan! Iskustvo s Ararata omogućilo mi je da dobro procijenim vlastiti domet i objektivne okolnosti i, eto, skromnost je ovom prilikom dobila svoju nagradu i priznanje. A priznanje sam dobio i od organizatora ekspedicije u obliku lijepo plakete.

Na povratku gledam iz zrakoplova Himalaju i zaključujem da me visinski pojas nije osobito

zadivio. Tko poznaje Alpe, u Himalaji zapravo neće vidjeti mnogo toga novoga – snijeg, led, kamen. Ali uspon je nezaboravan jer prolazi kroz nekoliko sasvim različitih regija. Iz subtropskog pojasa najprije kroz rižina polja, pa preko visećih mostova od bambusa na rijekama Mardi i Seti, a ponekad gazimo i preko rijeka. Nepalska sela – kao da ste u pretpovijesti: drveni plugovi, još ni kotač nije izumljen (bilo je to 1971. godine). Zatim pojas džungle, pa redom planinska pasišta, pojas šume rododendrona, vrtoglavim stazama usječenima u stijene i na kraju snijeg, snijeg i ništa drugo osim snijega. Ali je zato putem bilo mnogo dogodovština. Većini članova najzanimljivija je bila džungla, njezin tajanstveni svijet bio je za Europljane nešto posve novo.

Umjesto da sada, kao što je običaj, iscrpno opisujem povratak u domovinu, završit ću s nekoliko zanimljivih anegdota s putovanja i što je bilo poslije njega.

Kathmandu, glavni grad Nepala. Slovenci su me zamolili da u ministarstvu vanjskih poslova uredim neke formalnosti za njihovu ekspediciju sljedeće godine. Kad sam na porti rekao da sam iz Jugoslavije i upravo doputovao iz New Delhija, odjednom sam primljen s neobičnom pompom i začas je pitanje bilo sređeno. Čudna zemlja, pomislim. Tek na ispraćaju, isto tako pompoznom, kad su me oslovili s ekscelencija Komar, shvatim u čemu je nesporazum: mislili su da sam ambasador Jugoslavije koji je u Indiji pokrивao i Nepal. Ispričao sam to dr. Slavku Komaru kad smo se

Jutarnji pozdrav europskim gostima

poslije upoznali kao planinari i nije mi zamjerio što sam prešutio da nisam mister Komar.

Na povratku kroz Indiju kupio sam lijepo izrezbaren štap, navodno imitaciju štapa jednog maharadže. Istina, bio je prilično težak, ali njime ću svuda zadiviti naše planinare. Sigurnosnu službu na aerodromu tim štapom nisam zadivio, nego tako uzrujao da su me pod pratnjom odveli u policiju na saslušanje. Ništa ne shvaćajući, stalno sam im pokazivao račun da sam štap pošteno platio. Nisam znao da to nije bio štap nego sablja s ukrašenim koricama. Rješenje: »štap« je za vrijeme leta morao biti pohranjen u pilotskoj kabini.

Najgori su dojam u Nepalju na me ostavile uske staze usječene u stijeni. Ne zbog opasnosti, nego zato što svima koji prolaze služe kao nužnik. Treba razumjeti nosača s teškim teretom da nema drugog izlaza. Posljedica je da planinar doslovno stalno mora gaziti po izmetu koji svojim smradom ne ostavlja baš ugodnu uspomenu.

Najčešća riječ s kojom su mi se na usponu obraćali supenjači bila je »Enpisl, Herr Doktor« (dijalekt, njem. ein bisschen, hrv. malo). U to doba planinska medicina bila je još u povoju i nije nudila rješenje kako nadoknaditi manjak kiselosti u organizmu koji na visini zbog dahtanja pojačano gubi ugljični dioksid. Uzeo sam sa sobom kilogram praška nalik današnjoj Cedeviti i uvijek po žličicu ubacio u čaj. Pokazao se izvanredno korisnim pa kome god sam

ga jedanput ponudio, taj me je uvijek molio s čašom čaja u ruci: »Bitte, enpisl«.

Liječnički savjet: nikada ne idite na Himalaju, a i Mont Blanc je pod upitnikom! Duži boravak u visini, pri niskom parcijalnom tlaku kisika, ima za posljedicu nenadoknadiv gubitak milijuna živčanih stanica u mozgu. Osjetljivost je izrazito individualna. Nakon silaska s visine opazio sam na sebi posljedice: reagirao sam drugačije nego prije, odjednom sam Nijemce slabije razumio, nikako se nisam mogao sjetiti nekih riječi. U visinskom pojasu neki su imali halucinacije.

Zanimljiv je bio odjek mog uspona u raznim dijelovima Jugoslavije. U Hrvatskoj je upravo bilo u tijeku zatiranje Hrvatskog proljeća pa mi je »odozgo« preporučeno da nije čas za hvalisanje hrvatskom zastavom. Partijski aktiv Planinarskog saveza zamjerio mi je što sam kao urednik planinarskog časopisa na naslovnici tiskao sliku hrvatske zastave na himalajskom vrhu okruženu crnom bojom. Što to treba značiti, sumnjičavo su kimali glavom.

Na putopisnom predavanju u Sarajevu bilo je neugodnih pitanja, na primjer: zašto sam u Himalaji istaknuo hrvatsku a ne jugoslavensku zastavu. Kao da sam još prije puta to naslutio, uzeo sam sa sobom i jugoslavensku zastavicu. Ponio sam u Sarajevo i taj dijapozitiv pa ga slavodobitno projicirao. Ali sada je slijedilo druga zamjerka: zašto je hrvatska zastavica na cepinu iznad jugoslavenske a ne obratno? Odgovor je publiku još manje zadovoljio: Zato jer je Hrvatska starija od Jugoslavije. Nakon raspada Jugoslavije prigovaralo mi se zašto je na zastavi crvena petokraka. Mogao sam odgovoriti samo protupitanjem: A gdje se tada moglo legalno nabaviti takvu zastavicu?

Zastavicu sam s Bezimenog vrha donio sa sobom u Zagreb i poklonio je Alpinističkom odjelu Muzeja u Ogulinu. Ne znam imaju li hrabrosti da među eksponate uvrste i trobojnicu s crvenom petokrakom. No, to je njihova stvar. Ja sam u svoje vrijeme učinio ono što je tada bilo moguće.

Zaključak! Prvih dvadeset godina (do 1991.) prigovaralo mi se zašto hrvatska zastava, a otada do danas zašto je na joj petokraka. Najbolje sam prošao u Ljubljani: nakon predavanja čestitke i Zlatni znak priznanja Planinarskog saveza Slovenije.

Predsjedavanje i planinarsko prigovaranje

Predrag Livak, Požega

Naravno, zapazili ste da naslov ovoga teksta podsjeća na »Ribanje i ribarsko prigovaranje«, jedno od najpoznatijih Hektorovićevih djela. Odabrao sam ga samo da bih privukao vašu pozornost. Želim reći nešto o odnosu između članova i predsjednika planinarskih društava te o tome što bi predsjednik trebao, a što ne bi trebao raditi. To se može proširiti i na tajnike i druge članove koji se spremno angažiraju u društvenim aktivnostima.

Planinari znaju da je organiziranje planinarskih izleta i tura osnovna zadaća svakog planinarskog društva. Međutim, postoji još mnogo aktivnosti i zadataka koje treba obaviti kako bi planinarsko društvo djelovalo u skladu sa svim zakonskim odredbama, statutom i planinarskim pravilnicima. Planinari često nisu ni svjesni koliko je mnogo pitanja koja netko treba riješiti kako bi društvo uspješno živjelo. Nabrojat ću samo neke zadatke: prikupljanje financijskih sredstava za redovite aktivnosti društva, upravljanje planinarskim objektima, priprema dokumentacije za natječaje za obnovu i uređenje objekata, lobiranje – kad treba pribaviti financijska sredstva, sudjelovanje u organiziranju društvenih događaja (dočeka Nove godine, planinarskih balova, maskenbala, skupština društva, promotivnih aktivnosti), suradnja s drugim planinarskim društvima, suradnja s Hrvatskim planinarskim savezom, organiziranje izložbi slika, predstavljanje knjiga...

U planinarskim društvima često nitko ne želi biti predsjednik, ali ima i primjera kada to netko silno želi, ne razmišljajući o tome je li dorastao takvom zadatku.

Prije svega, predsjednik treba biti izvrstan inicijator, motivator i komunikator. Dobar je predsjednik uvijek među članovima, dostupan za razgovor i pomoć u poslovima u kojima sudjeluju vodiči i drugi članovi. On redovito dolazi u društvene prostorije i na druga mjesta gdje se odvija

društveni život. On mora biti spreman saslušati i uvažiti prijedlog svakog člana i uputiti ga kako da riješi neki problem ili ostvari neki prijedlog. Dakako, prijedloge može davati i dopredsjedniku i voditeljima sekcija zaduženima za određena područja rada, no predsjednik sa svima njima također mora biti u stalnoj vezi, razumjeti i usklađivati rad svih onih koji na bilo koji način pridonose planinarskom društvu.

Mislim da treba dodatno educirati članove društava o tome kako društvo radi, tko je za što zadužen, kako se ostvaruje koordinacija i subordnacija, kako se donose i provode odluke, tko kome upućuje prijedloge i primjedbe, i drugo. Edukacija bi mogla nositi radni naziv »Kako funkcionira moje planinarsko društvo«.

Iskustva u tome imamo. Ne tako davno, još prije četvrt stoljeća živjeli smo u drugim

Predrag Livak, autor članka, predsjednik HPD-a Sokolovac u Požegi

društvenim odnosima, u kojima se više pozornosti posvećivalo kadrovskim poslovima. Mi se i sada bavimo kadrovskom politikom na svim razinama i u svim segmentima društva, ali kako smo proskribirali taj pojam, tako smo zapostavili i samu aktivnost. Tako se sada umjesto kadrovskom politikom bavimo kadrovskim rješenjima. Kada se bavimo kadrovskim rješenjima? Onda kad dotadašnji predsjednik kaže da to više neće, ne želi ili ne može biti. Tada najčešće tražimo neko vatrogasno rješenje, biramo osobu koja rješava trenutačni problem.

Što znači voditi kadrovsku politiku s pozitivnim predznakom? Počinje se izobrazbom cjelokupnog članstva o organizaciji kojoj pripadaju, edukacijama o raznim planinarskim djelatnostima i evidentiranjem svih koji su edukaciju prošli. Među njima treba izdvojiti perspektivan kadar za potrebe organizacije i, na kraju, pripremiti najbolje osobe za obavljanje pojedinih društvenih aktivnosti.

Evo primjera kako se provodila kadrovska politika prije mnogo godina. Začasni član HPD-a dr. Kamilo Firingner, kao predsjednik društva u Požegi, kontinuitet je zacrtane politike rješavao tako da su se vodeći ljudi u društvu birali (ili potvrđivali) svake godine (iako su neki godinama bili na istoj dužnosti – npr. Eger 40 godina tajnik). Na tim svakogodišnjim izborima birala su se po dva dopredsjednika, dva tajnika i dva blagajnika. Taj drugi dopredsjednik, tajnik ili blagajnik »uvježbavao« se za buduću ulogu i kao u svakoj

školi »bolji je prelazio u viši razred«. Na opisani ili neki sličan način može se osigurati kontinuitet rada društva i prenositi iskustvo iz prethodnog razdoblja u novo. Ne bi se smjelo rasipavati energiju, sredstva i dopustiti rizik promašenih ideja svake dvije ili četiri godine prilikom izbora novog vodstva. Najprije prenesimo stečena znanja i iskustvo, a onda ih oplemenimo novim tehnologijama i iskustvima iz drugih područja ili sredina.

Naravno, u svemu tome ne treba ni pretjerivati. Može se, primjerice, za početak, u društvenim prostorijama na oglasnoj ploči prikazati organizacijska struktura društva, s imenima i kontaktima članova zaduženih za određena područja, objavljivati zapisnike sa sastanaka društva i slično.

I za kraj još nekoliko rečenica: nije lako biti predsjednikom bilo koje ozbiljne udruge, pa tako ni planinarskog društva. Slavonci, kao i za sve, imaju zanimljiv bećarac koji bi se dao ovako prilagoditi:

»Misli sva'ko da j' predsjedniku lako,

Da je lako bio bi predsjednik sva'ko«.

Da se ne bi pogrešno shvatilo: ovo nije žalopojka nad teškom i tužnom sudbinom predsjednika planinarskog društva nego samo pokušaj predstavljanja svega vidljivoga što on treba raditi i svega onoga što se ne vidi da predsjednik radi. Njegov bi se rad trebao osjetiti u dobrim vibracijama i komunikaciji između članova i predsjednika. Predsjednik bi uvijek u prvi plan trebao stavljati interese članova i društva, ispred vlastitih. Dobar predsjednik članove i društvo uvijek stavlja na prvo mjesto.

Najmlađi »transverzalac« u Hrvatskoj

Dominik Turk, 10 godina, Sveta Nedelja

Splaninarenjem sam se prvi put susreo kada sam imao jednu godinu. Moji roditelji vodili su me po svetonedeljskim brežuljcima, na pohod »Nakon mora u brege se mora«. Otkad znam za sebe volim putovati i sanjam kako ću jednog dana proputovati cijeli svijet. Zato sam se odmah zaljubio u samu pomisao na planinarenje i na stalna putovanja.

Planinarenje sam počeo ozbiljnije shvaćati u drugom razredu kad nam je učiteljica predstavila malu planinarsku školu, koju sam te godine i završio. Ubrzo se cijela obitelj učlanila u Planinarsko društvo »Pinklec«, tako da smo vikende provodili zajedno planinareći.

Moja ljubav prema planinarenju je svakim danom bila sve veća i veća. Kad je završila škola i počeli su praznici, svaki tatin slobodan dan smo provodili negdje u brdima. Čak smo i godišnji odmor planirali prema planinarenju: sve možemo obići usput do mora, a i na moru. Iako volim sve staze, najviše

uživam na kamenitima. Volim penjanje po stijenama, makar sam jednom na Horvatovim stubama pao. Da nije bilo tate završio bih u potoku. Također volim kad na putu postoje klinovi i sajle za koje se moramo držati dok se penjemo. U ove dvije godine planinarenja bio sam na više od 80 izleta koji su imali neki planinarski cilj. Nekoliko puta bio sam i na dvodnevnom izletima. Spavali smo u planinarskom domu.

Mnogi planinari žele, kao i ja, osim bogatih dojmova ponijeti i nešto što će ih trajno podsjećati na prijedeni put. Jedna od tih malih stvari, koje osobito vesele poklonike planinarskih obilaznica, svakako su otisci žigova u dnevniku obilaznice. U njima se također nalaze opisi i slike raznih kulturnih i prirodnih znamenitosti pa tako mogu puno naučiti o planinama, povijesti i legendama pojedinih krajeva. Iza ispunjenog dnevnika obilaznice uvijek se krije neki zanimljiv izlet, poneki bezuspješan pokušaj, puno poznanstava i velik trud. Za prijedenu obilaznicu dobiva se kao nagrada – spomen-značka. Za više prijedjenih obilaznica i uz još neke uvjete uključujete se u natjecanje »Gojzerica«. To se natjecanje od 1976. do 1991. godine zvalo »Planinar transverzalac«, a od 2001. zove se »Gojzerica«. Natjecatelj koji dokaže da ispunjava uvjete za svaki postignuti stupanj u natjecanju osvaja kao priznanje »gojzericu« određene boje. Trenutno obilazim tridesetak obilaznica, a do sada sam ih završio sedamnaest, što me po riječima gospodina Bernarda Margitića svrstava u kategoriju najmlađeg »transverzalca« u Hrvatskoj.

Na Rudniku
kod Tršća

Uspón na
Šćah na otoku
Ugljanu

U planinama me mogu razočarati samo dvije stvari: kada na vrhu nema žiga i kad mi se isprazni mobitel pa ne mogu slikati krajolik. Ne volim ni kad namjeravam ići na neki izlet, a tata baš tu nedjelju radi i onda moramo ostati doma.

Kad planinarim s obitelji natječemo se tko će vidjeti više markacija i tko će prvi vidjeti neku životinju. Najviše smo ih vidjeli na Učki i u Klanskoj šumi. Najljepši izlet bio mi je na Hahlić preko Mudne doli. Tamo je bilo puno klinova i sajli, a na nekim dijelovima staze bilo je tako strmo da su me morali osigurati

užetom i karabinerom kako ne bih pao sa stijene. Najljepši vidik bio mi je s vrha Učke. Mogao sam vidjeti sve vrhove Gorskoga kotara, Velebit, neke otoke, cijelu Istru, malo Slovenije pa čak i Italiju. Tata mi kaže da sam ja njegov motor i da se on ne bi uspio popeti na sve vrhove na koje smo namjeravali da nije bilo mene. On zna da nikad ne odustajem.

Često sam na planinarskim izletima jedino dijete, ali to mi ne smeta jer sam uvijek okružen dragim i ljubaznim ljudima koji mi nude razne poslastice i paze da ne budem gladan i žedan. Nedavno sam na jednom pohodu sreo dugogodišnjeg planinara. Kad je vidio koliko volim planinariti poslao mi je dnevnik jedne obilaznice. Kad sam obilazio »Brežišku planinsku pot« dobio sam i dva slovenska dnevnika »Mladi planinac«, koji djecu uče kako se ponašati u planinama.

Trenutačno želim otići na Dinaru i Triglav i nadam se da ću to i uspjeti u neko skorije vrijeme. Nadam se da ću u budućnosti imati dovoljno vremena za planinarenje i da ću s prijateljem Matejem vidjeti mnoga zanimljiva mjesta u planinama.

S planinarskim
dnevniciima na
Sisolu (Učka)

Bernard Margitić (1956 – 2016)

Naglo i iznenadno u Zagrebu je 28. studenoga 2016. preminuo Bernard Margitić, jedan od najistaknutijih članova HPD-a »Željezničar« i dužnosnika Hrvatskoga planinarskog saveza.

Rođen je 12. veljače 1956. u Zagrebu. Kao diplomirani inženjer strojarstva bio je voditelj informatičkog sustava u tvornici »Prvomajska« (poslije INAS) u Zagrebu, a od 2002. radio je u »Hrvatskim željeznicama« na pravnim i administrativnim poslovima te obradi podataka.

Bio je svestran planinar i izvanredan popularizator planinarstva. Cijeli je život posvetio planinarstvu. Prve je planinarske korake napravio u HPD-u »Zagreb-Matica«, a od 1982. član je HPD-a »Željezničar«. U tom je društvu sedam godina vodio sekciju »Gorani«. Vodio je šest planinarskih škola i tri male planinarske škole, iz kojih je nastala sekcija OSA. Bio je među osnivačima sekcije visokogorskog planinarenja. Angažirao se kao markacist na uređivanju planinarskih putova, a dao je i nemjerljiv doprinos svim aktivnostima vezanim uz planinarske putove, planinarske kuće, zaštitu prirode, planinarska priznanja, rad s mladima i svim drugim djelatnostima kojima se bavio. Velik je doprinos dao i zahvaljujući svojem informatičkom znanju. Kao planinarski vodič organizirao je i vodio više stotina izleta, tura i pohoda. Od 2003. do 2005. obnašao je dužnost predsjednika HPD-a »Željezničar«, a u nekoliko mandata bio je dopredsjednik i tajnik društva.

Posebno je volio planinarske obilaznice i bio njihov najveći popularizator. Prvi je stekao srebrnu i zlatnu značku te posebno i visoko priznanje Hrvatske planinarske obilaznice, a kao transverzalac bio je hrvatski rekorder po broju planinarskih obilaznica koje je obišao. Pokrenuo je planinarske obilaznice »Hrvatske planinarske kuće«, »Špiljama Lijepe Naše«, »Četiri godišnja doba na Oštrcu«, »Od vrha do vrha«, »Beži, Jankec!« i mnoge

Bernard Margitić na Biokovu

druge, te pod imenom »Gojzerica« obnovio nekadašnje natjecanje »Planinar - transversalac«. Osmislio je i suvremen način kategoriziranja planinarskih obilaznica te ga primijenio u natjecanju »Gojzerica«, a mnogim je društvima pomogao savjetima i uputama pri osnivanju njihovih planinarskih obilaznica.

Posebno se istaknuo i kao član Izvršnog odbora Hrvatskoga planinarskog saveza, i to u pet mandata. U HPS-u bio je član Komisije za planinarske putove i Komisije za vodiče. Dao je velik doprinos kao pročelnik Potkomisije za vodiče društvenih izleta, radio je na obnovi Hrvatske planinarske obilaznice i Velebitskoga planinarskog puta, a kao markacistički instruktor

sudjelovao na velikom broju tečaja za markaciste. Za svoj svestran i samoprijegoran planinarski angažman primio je sva najviša priznanja HPS-a: Brončani znak 1985., Srebrni znak 1995., Zlatni znak 2000. i Plaketu 2005., a 2009. i godišnju nagradu za najboljeg dužnosnika HPS-a.

Iznad svega, bio je nenadmašan planinarski prijatelj, uvijek spreman angažirati se nesebično i svim srcem na unapređenju planinarstva. Na taj je način stekao velik broj prijatelja i poštovatelja koji će ga trajno pamtili po dobrim djelima, požrtvovnosti i velikom planinarskom znanju. Iznenadan odlazak Bernarda Margitića nenadoknadiv je gubitak za njegovu obitelj, HPD »Željezničar« i Hrvatski planinarski savez.

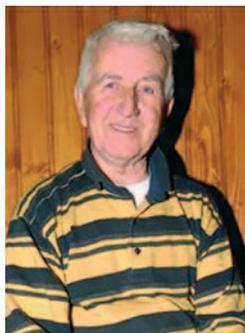
Alan Čaplar

Davor Šupak

PD »Kamenjak« iz Rijeke s tugom javlja da je 8. studenoga 2016. preminuo legendarni domar planinarskog doma »Hahlić« Davor Šupak - Davorić.

Kao dugogodišnji domar u tom domu bio je dobro poznat tisućama planinara. Kad je PD »Kamenjak« u »grobničkim Alpama« 1968. izgradio dom, prvi je stalni domar bio Ivan Felker - Đani. Davorić je vodio dom 26 godina, od 1980. do 2006. Za besprijekornu i požrtvovnu službu dobio je i priznanje Hrvatskoga planinarskog saveza za najboljeg domara 2002. godine.

Nadahnutu pjesma Vidojke Lučić »Naš Davor«, objavljena u Planinarskom listu PD-a »Kamenjak« br. 5 u prosincu 1990., najbolje opisuje dragoga planinarskog prijatelja s Hahlića.

Boris Kurilić

Naš Davor

Pred osam let je va naš dom prišal
novi domar.
Siv i sitan, al vitalan.
Kad vrisne ki ga ne pozna, ima da mu se srce stisne.
To je naš Davor.
Saki petak, bil sneg al daž,
Opri rucak i za dve ure je va dome.
Ako mu se ča okolo doma ne pijaža,
Malo sam sobun zabrontula,
opre poneštru i vrata,
Oganj naniti da malo kosti stepli,
poslušne muziku i vesti,
pa se pod ponjavu hiti i zaspi.
aš će i noć.
Čin počne dan, već je na nogah.
Se pensa ča bi za obed maneštru s palentun
konpiricun,
a dobro bi i pitu od jabuk za posladit.

Na šparhete je već tepal lonac čaja kega
Za obed si moraju za stol sest,
maneštru pojist, al ćeš mu se drukčije
jako zamerit.

Pitamo: – Ste vi ča jil?

– San tamo pustil, ču potle, ni me sad
volja.

Za ten pride još ki: – Se more ča za jist
dobit?

– Ja jušto će još porcija za te bit.

On za sve skuha kafe, zapali cigaretu:
to mu je obed.

Takov je naš Davor.

Celi dan i noć vredan je kroz nevretime
po pomoć poč, glavu va torbe nosit,
uz vučju muziku sneg do pasa mastit
i na vreme prit čovjeku život spasit.

Kad je loše vreme oko dve ure zapolne:

– Davore, gremo ča, tr više nikega neće bit.

– A ne, ne, ja ču još jenu uru ostat,
aš bi mogal ki s Platka mokat i mučan prit pa
kadi se priteplit.

Ne, ne, ja ču još tu bit.

Neku dobu dana ipak treba poč,

Nakrca rucak s blatnimi lancuni i praznimi bocuni.

Zgorun je pun prišal.

Kako bi to bilo kad bi zdolun prazan šal,
ne bi umel hodit.

a mogla bi ga i bura onako lahkega
na Grobničko polje hitit.

Dom trdo pozapre, tri put još se obajde,

Od kalić ze zadnji put domu odapre,

niz kalan se mirno i brzo spusti,

Burnjak preleti i već je va šume.

Za uru i pol je dole da bi drugi petak zapolne
opet šal gore.

Vidojka Lučić

5. Europski speleološki kongres

Na Glavnoj skupštini Europske speleološke federacije (European Speleological Federation – FSE, www.eurospeleo.eu) u okviru 5. Europskoga speleološkoga kongresa koji je održan od 13. do 21. kolovoza 2016. u Claphamu u Yorkshiru, sjeverno od Manchestera u Engleskoj, i na kojem je sudjelovalo 1300 delegata iz 36 zemalja, izabran je za potpredsjednika FSE-a prof. dr. Mladen Garašić iz Zagreba. Prvi je put u vodstvo FSE-a izabran netko iz Hrvatske. Ujedno se prvi put dogodilo da je neka osoba istovremeno član (tajnik) predsjedništva Svjetske speleološke unije (Union Internationale de Speleologie – UIS, www.uis-speleo.org) i potpredsjednik Europske speleološke federacije (FSE). Čak pet članova predsjedništva UIS-a sudjelovalo je na glavnoj skupštini FSE-a i podržalo svoga tajnika kao kandidata za dužnost potpredsjednika FSE-a. Mladen Garašić aktivan je član planinarske organizacije više od 50 godina, nositelj Srebrnog znaka HPS-a, iskusan speleolog, instruktor speleologije HPS-a, gorski spašavatelj i dugogodišnji

suradnik »Naših planina« i »Hrvatskog planinara«. Sada je član HPD-a »Zagreb-Matica« iz Zagreba.

Ovaj izbor nije samo osobno priznanje novom potpredsjedniku FSE-a, već i priznanje svim speleološkim i planinarskim organizacijama u kojima je on djelovao i djeluje.

Mladen Garašić

NOVA IZDANJA

Turistička karta Parka prirode »Žumberak-Samoborsko gorje«

Javna ustanova Park prirode »Žumberak-Samoborsko gorje« izdala je u kolovozu Turističku kartu Žumberka i Samoborskoga gorja. Izradila ju je u mjerilu 1 : 50000 i dizajnirala tvrtka »Mak usluge«. Format karte je 82 × 53 cm, a kada se sklopi 17,5 × 12 cm, što je praktično za nošenje. Kartica se dijeli besplatno. U Samoboru se može dobiti u uredu Turističke zajednice grada Samobora na Trgu kralja Tomislava.

Planinare zanimaju markirani putovi do planinarskih kuća i vrhova. Opis planinarskih domova primjeren je, ali su u karti ucrtani nepregledno. Nažalost, iako je izdavačima bila ponuđena suradnja na ažuriranju stanja markiranih putova, kartica je tiskana bez ponuđenih izmjena. Tako su u karti ucrtani putovi kojih više nema. Kao primjer navodimo dva markirana puta ucrtana u karti, koja iz Stojdrage vode do granice sa Slovenijom. Budući da prelazak državne granice na tom mjestu nije dopušten, tih markiranih putova nema na

terenu već dvadesetak godina. Postoje i putovi koji su nedavno markirani, ali nisu ucrtani u karti, npr. put koji iz planinarskog doma »Cerinski vir« vodi preko Velikog Lipovca do puta prema Japetiću. Neki vrhovi zanimljivi za planinare nisu ucrtani, kao Popovdolska pečina i Pljovica. Nažalost, dobili smo dobro dizajniranu karticu s nedovoljno kvalitetnim sadržajem.

Zdenko Kristijan

U Pazinu održana svečana sjednica najstarije sportske udruge u Istri

»Planinarstvo je više od sporta, to je filozofija života. Istarski planinarski savez (IPS) okuplja velik broj članova te ovom prilikom čestitam 140. obljetnicu postojanja najstarije sportske udruge u Istri«, rekao je na obilježavanju 140. obljetnice organiziranog planinarstva u Pazinu i Istri predsjednik Sportske zajednice Istarske županije Mladen Pavičević, koje je uz pokroviteljstvo župana Istarske županije Valtera Flega održano 26. studenoga 2016. u Plavoj dvorani Gimnazije i strukovne škole Jurja Dobrile u Pazinu.

Pred osamdesetak uzvanika i gostiju koji su pristigli da uveličaju ovu veliku obljetnicu istarskog planinarstva skup je otvorio predsjednik Istarskoga planinarskog saveza Vladimir Rojnić. U svom je govoru iznio kratak povijesni pregled razvoja i početaka istarskog planinarstva, koje je započelo osnivačkom skupštinom Società Alpina dell' Istria u Pazinu 25. studenoga 1876.

Danas u Istri djeluje oko 1600 planinara okupljenih u deset planinarskih društava i dvije specijalističke službe. Uz njih u Istri djeluju i brojne udruge srodnih djelatnosti – speleologije, sportskog penjanja i brdskog trčanja, koje su se dijelom razvile iz planinarskih društava, a objedinjavaju ih posebne strukovne udruge. U nadahnutom tonu Rojnić je istaknuo da su se istarski planinari popeli na sve hrvatske vrhove, posjetili većinu svjetskih gorja, od Tibeta do Anda, organizirali dvije daleke ekspedicije, Pisang Peak (Himalaja) 1990. i Ande 2008., te bili pojedinačni sudionici u više hrvatskih ekspedicija. Ostvarili su značajne uspjehe u lednom penjanju i penjanju u velikim stijenama, posebice na 900-metarskom El Capitanu u SAD-u. Usporedno s time izgradili su i uredili desetak planinarskih objekata, od kojih je pet danas u funkciji, te se skrbe o 548 km markiranih planinarskih putova u Istri. Za svoje su članove organizirali, uza stručnu

Svečana skupština Istarskog planinarskog saveza

pomoć HPS-a, oko 300 edukacija, kao što su osnovne planinarske škole i alpinističke škole te razna predavanja, seminari, prezentacije i drugo. Godine 2001. otvoren je Istarski planinarski put (IPP), koji pod geslom »od mora do mora po zelenoj Istri« u duljini od 150 km prolazi najljepšim planinskim predjelima u Istri. I konačno, planinarski spisatelji objavili su desetak planinarskih knjiga i zemljovida, a danas uređuju više zapaženih internetskih stranica i blogova te u medijima godišnje objave 50-ak članaka s planinarskom tematikom.

Predsjednik Izvršnog odbora HPS-a Vladimir Novak istaknuo je kako planinarstvo pokriva više društvenih aktivnosti »od A – alpinizma do Z – zaštite prirode« te kako je bitan odnos prema ljudima koji žele biti u prirodi i koji žive u planinama i teško pristupačnim krajevima.

U svečanom dijelu sjednice dodijeljene su tri povelje počasnog člana IPS-a. Dobili su ih prof. dr. Željko Poljak iz Zagreba, Antun Filipčić iz Pule i Milivoje Topić iz Buja. Poljak je dobio priznanje kao najplodniji autor planinarske publicistike u Hrvatskoj. Njegovim je radom istarsko planinarstvo, uz radove Nerine Feresini, stavljeno na planinarsku kartu Hrvatske, a 1967. objavio je vodič »Učka i istarske planine«. Antun Filipčić smatra se ocem istarskog alpinizma budući da je nakon preseljenja u Pulu 1984. osnovao Alpinistički odsjek u »Glasu Istre«, a 1990. vodio ekspediciju na Himalaju. Domovinski rat proveo je kao dobrovoljac u Planinskoj satniji »Velebit«. Prvi je instruktor i jedan od osnivača pulske stanice HGSS-a. Milivoje Topić prvi je predsjednik IPS-a, a istaknuo se podupiranjem i poticanjem akcija istarskih planinara od javnog značenja – protiv rušenja vidikovc-kule na Vojaku radi vojnog radara, u regulaciji enduro i off road vožnje – a kao organizator Dana istarskih planinara ustrajno je radio na uspostavljanju novog IPP-a od Umaga do Crne punte. Priznanje za doprinos

Uzvanici na svečanosti povodom 140. obljetnice planinarstva u Istri

planinarstvu u Istri dobili su HPD »Željezničar« iz Zagreba, riječki PD »Kamenjak« i HGSS Stanica Pula. Priznanja i zlatnu značku za obilazak IPP-a u jednom pohodu dobili su Denis Kurtagić iz Medulina, Nikola Ikić iz Premanture te Matej Perkov iz Zagreba.

U završnom dijelu sjednice Goran Šepić predstavio je zemljovid IPP-a istaknuvši da je to prva topografska karta koja pokriva cijelu trasu IPP-a. Na karti je prikazano 150 kilometara planinarskog puta, korištena je službena numeracija, a digitalni trag (gpx) svakog puta nalazi se na web stranici HPS-a. Iza izrade karte stoji velik trud – otprilike 250 sati volonterskog rada. Karta se može nabaviti pri Istarskom planinarskom savezu.

Među brojnim uzvanicima skupštini su se obratili izaslanici planinarskih društava iz Opatije, PD-a »Kamenjak« iz Rijeke, PD-a »Lisina« iz Matulja, a posebnu, međunarodnu notu dali su članovi Međudruštvenog odbora PD Primorske i Obalnoga planinskog društva »Koper«, koji su u nadahnutom govoru istaknuli kako planinari u svojim glavama ne poznaju granice.

Anton Finderle

Osječki pješački put – put bajkovite ljepote slavonske metropole

Grad Osijek, smješten u srcu Panonske ravnice, uz Dravu, krije brojne kulturne i povijesne znamenitosti. Od 1. listopada 2016. grad na Dravi bogatiji je za jedan pješački put, nazvan »Osječkim pješačkim putom« (OPP). Osmišljen je kao dar PD-a »Bršljan-Jankovac« građanima Osijeka s ciljem da provedu jedan dan u prirodi.

Put obuhvaća najljepša mjesta u najbližoj okolici grada. Kako bi bio gotovo istovjetan izvornom OPP-u, i današnji OPP obuhvaća pet kontrolnih točaka. Započinje na Trgu Ante Starčevića, gdje se ujedno nalazi i sjedište PD-a »Bršljan-Jankovac«, a završava kod Udičarskog doma na Karašici.

Planinarke s predsjednikom društva na 4. kontrolnoj točki

Na Trgu Ante Starčevića, za koji kažu da je jedan od šest najljepših trgova Hrvatske, okupilo se 1. listopada oko dvije stotine zainteresiranih planinara i građana Osijeka. U 9 sati, nakon pozdravnoga govora predsjednika »Bršljan-Jankovca« Mire Muttera, kolona se laganim korakom uputila Europskom avenijom prema baroknoj Tvrđi. Nakon kratke stanke kolona je cestovnim mostom prešla na sjevernu obalu Drave te stigla do restorana »Copacabana«. Nakon utiskivanja pečata na trećoj kontrolnoj točki kolona hodača nastavila je put pored osječkoga kupališta Kopike. S Kopike se put nastavlja prema jednom od najimpozantnijih i najljepših simbola grada, visećem pješačkom mostu. Neki od sudionika zadržali su se ondje sudjelujući u pokaznim vježbama HGSS-a, koji je prikazao neke tehnike spuštanja i podizanja pri spašavanju. Zainteresirani su građani Osijeka imali nesvakidašnju priliku isprobati spuštanje niz tirolsku priječnicu. Većina je sudionika nastavila do »ZOO« hotela i kontrolne točke broj četiri, gdje su se ukrkali na gornjogradsku kompu koja ih je prevezla sa sjeverne na južnu obalu Drave. Nakon ukupno četiri sata hoda bilo je iza nogu hodača 12 km prijednoga puta.

Osječki planinari u šetnji prema osječkom ZOO hotelu i kompi

M. BOKUN

Radna ekipa na Trgu Ante Starčevića (KT1)

Druženje je nastavljeno kod Udičarskog doma na ušću rijeke Karašice, uz izvrstan grah i piće, a potom uz lijepu veselicu i pomno odabranu glazbu. Većina sudionika odlučila se odšetati do samog ušća, udaljenog samo desetak minuta od Doma.

Premda staza OPP-a vodi ravnicom i ne prolazi nijednim planinskim vrhom, ipak smo tom stazom osvojili onaj najvažniji vrh – u svojim srcima. Za uspomenu na sudjelovanje na tom putu sudionici su dobili bež OPP-a. Hvala svima koji su bilo na koji način pridonijeli ostvarenju toga vrijednog projekta. Sudionici su uživali u aktivno provedenom danu u prirodi, a usto su prošli najljepšim mjestima slavonske metropole. Vidjelo se to i na sretnim i zadovoljnim licima hodača. Hvala svima koji su svoje slobodno vrijeme ugradili u ostvarenje toga puta. Veseli nas što su građani Osijeka u moru događaja koji su se odvijali te subote odabrali naš put, prošli tom lijepom stazom te se upoznali s osječkim planinarima. Nadamo se da će ljepota staze svake godine privući mnogo hodača.

Valentina Bušić

Otvorena dionica Europskog pješačkog puta E-12 kroz Sloveniju

U Koperu je 9. prosinca svečano otvorena dionica Europskog pješačkog puta E-12 kroz Sloveniju. Time je E-12 spojen s dionicom koju je u Istri 2014. otvorio Hrvatski planinarski savez. Na svečanosti u Sloveniji HPS je predstavljalo izaslanstvo koje je vodio predsjednik HPS-a prof. dr. Hrvoje Kraljević.

U izaslanstvu su bili i dopredsjednica HPS-a Jadranka Čoklica, predsjednik Izvršnog odbora Vladimir Novak, članovi Izvršnog odbora Ivan Hapač i Igor Eterović, glavni tajnik HPS-a Darko Berljak,

M. BOKUN
ALAN ČAPLAR

Obraćanje predsjednika HPS-a prof. dr. Hrvoja Kraljevića planinarima na koperskom središnjem gradskom trgu

predsjednik Istarskog planinarskog saveza Vladimir Rojnić, predsjednica HPD-a Planik Umag Žužana Dušanić, zamjenik pročelnice Komisije za planinarske putove HPS-a prof. dr. Hrvoje Gold i urednik Hrvatskog planinara Alan Čaplar.

Nakon svečanog otvorenja puta E-12 u Kopru, planinari su se pod vodstvom predsjednika Planinske zveze Slovenije Bojana Rotovnika i suradnika iz obalnih slovenskih planinarskih društava uputili pješice prema graničnom prijelazu Sečovje – Plovanija. Tamo je također upriličena mala svečanost kojom je mediteranski europski pješački put E-12 simbolično spojen s hrvatskom dionicom kroz Istru. Nakon prelaska granice, okupljeni predstavnici Planinske zveze Slovenije, Hrvatskog planinarskog saveza i Planinarskog saveza Srbije uspjeli su putom E-12 se na trasu Istarskog planinarskog puta kod Markovca.

Alan Čaplar

ALAN ČAPLAR

Na graničnom prijelazu Sečovje - Plovanija

Priznanja HPS-a u 2016.

Mnogi planinari u sebi pronalaze i dodatne motive da svojim djelovanjem pomognu drugima ostvariti takve užitke. Prenoseći svoja znanja i vještine, organizirajući i vodeći izlete u planine ili pomažući na koji drugi način ostvarenje zajedničkih planinarskih ciljeva, nebrojeno mnogo vrijednih ljudi već više od 143 godine unapređuje i osnažuje planinarstvo kroz organiziranu djelatnost koja je važan dio šire kulturne, turističke i sportske komponente javnog života. Bitno je obilježje toga doprinosa volonterski rad temeljen na dobrovoljnom ulaganju slobodnog vremena, znanja i vještina, a nerijetko i osobnih materijalnih sredstava. Volonteri su najvažnija snaga svakog društva, pokretačka snaga i nositelji niza vrednota. Premda se doprinos brojnih pojedinaca u planinarskoj udruzi uglavnom nedovoljno vrednuje, nije teško zaključiti da je organizirano planinarstvo, koje se unapređuje usklađenim volonterskim djelovanjem planinara putem planinarskih udruga, temelj bez kojega bi bilo gotovo nemoguće ostvariti polazni cilj – uživanje u planinama.

Krovna planinarska udruga u Hrvatskoj postignute uspjehe, rezultate i zasluge za razvitak planinarstva nastoji barem simbolično vrednovati dodjelom svojih priznanja zaslužnim planinarima i planinarskim društvima, klubovima, savezima i drugima koji su dali svoj doprinos. Hrvatsko planinarsko društvo prvi je put još 1889. vodeće planinare proglasilo začasnim članovima; do 1940. proglašeno je začasnim članovima HPD-a ukupno 46 istaknutih planinara. Nakon Drugoga svjetskog rata organizirano planinarsko djelovanje nastavilo

se putem Planinarskog saveza Hrvatske (PSH-a), koji od 1962. planinarima i društvima zaslužnima za doprinos planinarstvu u poslijeratnom razdoblju dodjeljuje svoja priznanja. Imajući u vidu potrebu da bolje vrednuje doprinos pojedinaca i planinarskih društava organiziranom planinarstvu, PSH je 1967. utemeljio Komisiju za priznanja sa zadaćom da prikuplja i obrađuje prijedloge društava za priznanja njihovim članovima te predlaže vodstvu Saveza odgovarajuće odluke. Priznanja HPS-a jesu Brončani, Srebrni i Zlatni znak te Plaketa HPS-a.

Priznanja HPS-a danas dodjeljuje njegov Izvršni odbor na temelju obrazloženog prijedloga i mišljenja Komisije za priznanja. Dodjeljivanje priznanja predlaže se na propisanom obrascu popraćenom planinarskim životopisom. Komisija za priznanja HPS-a razmatra i ocjenjuje je li prijedlog u skladu s Pravilnikom o dodjeli priznanja HPS-a. Komisija vodi i opsežnu evidenciju o dodijeljenim priznanjima. Pregled dodijeljenih priznanja HPS-a dostupan je na web stranici HPS-a.

Komisija je u 2016. održala šest sastanaka, na kojima je obrađeno 120 zahtjeva za dodjelu priznanja. Prijedlozi za priznanja prispjeli su iz 19 planinarskih društava. Dodijeljeno je 9 plaketa, 9 zlatnih, 12 srebrnih i 61 brončani znak HPS-a. Nažalost, zbog nedovoljno obrazloženih zahtjeva, moralo je biti odbijeno 29 zahtjeva. Čestitamo i zahvaljujemo svim planinarima koji su bilo na koji način pridonijeli unapređenju hrvatskoga planinarstva.

Vladimir Horvat

Popis dobitnika priznanja HPS-a u 2016.

Brončani znak

1. Jasna Horvat PD »Bundek« Mursko Središće
2. Josip Mošmondor PD »Bundek« Mursko Središće
3. Ivanka Hrešč PD »Bundek« Mursko Središće
4. Pavel Ribarić PD »Bundek« Mursko Središće
5. Zdravko Horvat PD »Bundek« Mursko Središće
6. Josip Hrešč PD »Bundek« Mursko Središće
7. Zdenka Trstenjak PD »Bundek« Mursko Središće
8. Milena Horvat PD »Bundek« Mursko Središće
9. Josip Novak PD »Bundek« Mursko Središće
10. Silvio Adžić HPD »Sokolovac« Požeга
11. Darko Majski HPD »Sokolovac« Požeга
12. Ana Pirović HPD »Sokolovac« Požeга
13. Hrvoje Jerak HPD »Klek« Ogulin
14. Nagib Gaši HPD »Klek« Ogulin
15. Zlatko Boban HPD »Klek« Ogulin
16. Božidar Sabljak HPD »Klek« Ogulin

17. Alen Kurelac HPD »Klek« Ogulin
18. Zvonka Ranogajec HPD »Klek« Ogulin
19. Iva Magdić HPD »Klek« Ogulin
20. Nada Frančić HPD »Bilogora« Bjelovar
21. Darko Bogeljić HPD »Bilogora« Bjelovar
22. Željko Vinković HPD »Bilogora« Bjelovar
23. Ivan Valio DPIOPV »Osmica« Karlovac
24. Alojz Grden PD »Zmajevac« Novska
25. Ana Zoretić HPD »Vihor« Zagreb
26. Boris Abramović PD »Dubovac« Karlovac
27. Ivan Lutz PD »Dubovac« Karlovac
28. Zvonimir Žabić PD »Dubovac« Karlovac
29. Ivan Fištrek HPD »Željezničar« Zagreb
30. Hrvoje Črnjak HPD »Željezničar« Zagreb
31. Željka Sokol HPD »Željezničar« Zagreb
32. Stevica Furdek HPD »Vinica« Duga Resa
33. Hrvoje Malović HPD »Vinica« Duga Resa
34. Petra Poljak HPD »Vinica« Duga Resa

- 35. Sonja Kraljić HPD »Kapela« Zagreb
- 36. Tomislav Kraljević HPD »Kapela« Zagreb
- 37. Marijan Markovčić HPD »Kapela« Zagreb
- 38. Miljenko Vargek HPD »Kapela« Zagreb
- 39. Damir Armano PD »Naftaplin« Zagreb
- 40. Zvonko Franjković PD »Naftaplin« Zagreb
- 41. Vesna Čermak PD »Naftaplin« Zagreb
- 42. Mirjana Malenica HPD »Dirov Brijeg« Vinkovci
- 43. Marino Kezele HPD »Petehovac« Delnice
- 44. Ivanka Majnarić HPD »Petehovac« Delnice
- 45. Mišel Kinkela PD »Opatija« Opatija
- 46. Boris Božić PD »Opatija« Opatija
- 47. Anđelko Sojč PD »Runolist« Oroslavje
- 48. Slavica Balić HPD »Malačka« D. Kaštela
- 49. Asja Cecić HPD »Malačka« D. Kaštela
- 50. Drago Dodić HPD »Malačka« D. Kaštela
- 51. Tadija Ivanović HPD »Malačka« D. Kaštela
- 52. Ilija Katić HPD »Malačka« D. Kaštela
- 53. Željko Jurić HPD »Malačka« D. Kaštela
- 54. Gordana Jurić HPD »Malačka« D. Kaštela
- 55. Petar Ljubić HPD »Malačka« D. Kaštela
- 56. Rosa Penga HPD »Malačka« D. Kaštela
- 57. Miroslav Radić HPD »Malačka« D. Kaštela
- 58. Mirjana Pukšec PD »Dubovac« Karlovac
- 59. Robert Lemić PD »Dubovac« Karlovac
- 60. Maja Bujević-Grba PD »Dubovac« Karlovac
- 61. Ferdinand Kovačević PD »Dubovac« Karlovac

Srebrni znak

- 1. Danica Tomljanović HPD »Sokolovac« Požega
- 2. Damjan Kolić HPD »Klek« Ogulin
- 3. Đuro Gustović HPD »Bilogora« Bjelovar

- 4. Vitimir Murganić DPIOPV »Osmica« Karlovac
- 5. Mira Valio DPIOPV »Osmica« Karlovac
- 6. Davor Augustin PD »Zmajevac« Novska
- 7. Slavko Korman HPD »Vihor« Zagreb
- 8. Božidar Pomper HPD »Željezničar« Zagreb
- 9. Orsat Kratofil HPD »Željezničar« Zagreb
- 10. Antun Perušić HPD »Vinica« Duga Resa
- 11. Zoran Majnarić HPD »Petehovac« Delnice
- 12. Dino Marin PD »Dubovac« Karlovac

Zlatni znak

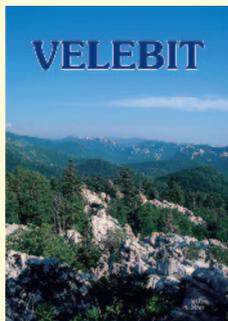
- 1. Helena Faller HPD »Sokolovac« Požega
- 2. Damira Matković HPD »Sokolovac« Požega
- 3. Vesna Matković HPD »Sokolovac« Požega
- 4. Stjepan Galić HPD »Sokolovac« Požega
- 5. Josip Špehar HPD »Klek« Ogulin
- 6. Ivan Fumić HPD »Klek« Ogulin
- 7. Damir Basara DPIOPV »Osmica« Karlovac
- 8. Ana Tomić HPD »Vihor« Zagreb
- 9. Dubravka Molvarec HPD »Vihor« Zagreb

Plaketa

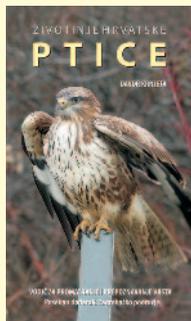
- 1. Franjo Petrušić HPD »Klek« Ogulin
- 2. Gordana Dlouhy HPD »Vihor« Zagreb
- 3. Nena Kos HPD »Vihor« Zagreb
- 4. Janko Jurković HPD »Vihor« Zagreb
- 5. Damir Lasić PD »Naftaplin« Zagreb
- 6. Štefica Podnar PD »Naftaplin« Zagreb
- 7. Borislav Kušen HPD »Ivančica« Ivanec
- 8. Međudruštveni savjet ZPP-a Pl. savez Varaždinske županije
- 9. Željko Ivasić PD »Dubovac« Karlovac

- 6. 1. Pohod zagorskim bregovitim putem**
Zabok - Krapinske Toplice - pl. kuća Picelj - Zabok
PD Zagorske steze, Zabok
- 7. 1. 5. noćni uspon na Ivanščicu**
Ivanščica
HPD Ivančica, Ivanec
- 7. 1. Novogodišnje druženje na Špičastom vrhu**
Gorski kotar, Brod Moravice - Špičasti vrh
PD Vršak, Brod Moravice
- 8. 1. Memorijal Nedjeljko Markežić**
Okolica Buzeta
HPD Planik, Umag
- 8. 1. Zimski susret planinara pri planinarskoj kući Belegrad**
Ivanščica, pl. kuća Belegrad
HPD Belegrad, Belec
- 8. 1. Planinarski susret planinara i prijatelja prirode na Kleku**
Klek
HPD Klek, Ogulin
- 8. 1. Zimski uspon na Pliš**
Klana - Pliš - Lisac
PD Pliš, Klana
- 14. - 15. 1. Dani HPD-a Malačka - Donja Kaštela**
Kozjak, Labin - Malačka
HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari
- 15. 1. Pohod Sesvete - Lipa**
Medvednica: Sesvete - Lipa
HPD Lipa, Sesvete
- 15. 1. 19. Novogodišnji pohod Planinarskim putem VRA »Bljesak«**
Planinarski put VRA »Bljesak«, Novljansko brdo, Novska
PD Zmajevac, Novska
- 22. 1. 19. Vincekov pohod**
Brežuljci Gornjeg Međimurja, Toplice sv. Martin - Gradišćak - Kapelšćak - Gornji Koncovčak - Balog - Bundeck - Mursko Središće
PD Bundeck, Mursko Središće
- 22. 1. Zimski pohod Vinica - Martinščak**
Vinica, pl. dom Mladen Polović
HPD Vinica, Duga Resa
- 28. 1. 30. planinarska noć MIV-a**
Varaždin, hotel Turist
HPD MIV, Varaždin
- 28. 1. Pohod na Svetu Geru**
Žumberak, Sošice - Sv. Gera - pl. dom Vodice - Sošice
PD Dubovac, Karlovac
- 29. 1. Otvaranje šampanjca na Orlovo gnijezdu**
Kozjak, Orlovo gnijezdo
HPD Ante Bedalov, Kaštel Kambelovac

PREKO 60% POPUSTA !!!

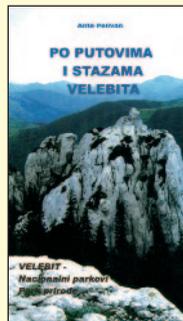
VELEBIT
Autor: Ante Pelivan
- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

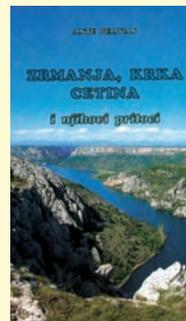
PTICE
Autor: Davor Krnjeta
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografijau boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
Autor: Vlado Božić
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
Autor: Ante Pelivan
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
Autor: Ante Pelivan
- bogato ilustrirani vodič s kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno. (poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

IGLU ŠPORT

www.iglusport.hr

erdmampelster / Robert Bleich

Testirano sa srcem.

Naš DNK: istinski alpinizam. Naš laboratorij: planine. Naše proizvode podvrgnuli smo opsežnom sistematskom pregledu u sjeni veličanstvenih planina Eiger, Monch in Jungfrau. Dijagnoza: povišen puls zbog švicarske kvalitete. Nuspojave: pojačano izlučivanje endorfina i adrenalina. Sada sve ovisi o Vama – iskusite novu Mammutovu kolekciju.

www.mammut.ch

Kento Jacket Men

Ridge High GTX® Men

Trion Pro

MAMMUT®

Absolute alpine.

SWISS TECHNOLOGY+